

Danerê rojnameya pêşî ya Kürdî
Miqdad Mihed Bedirxan

Armanca

Hejmar, No: 8

Adar-March 1996

Buha-Price: 40 000 TL

20 SKR

4 RM

Şowa Şemo

Hukûmet carekê bi xwe ne samîmî yê berfirehkirina demokrasiyê û maf û azadiyên însanan e. Demokratên rastîn di nava partiyên şirikên hukûmetê de nînin, hema hema tevayîya wan, muhafezekar û nasyonalîstên şovenîst in, terefdarê militarîzmê ne, ji nuhbûnê ditirsin, kevneperest in. Hinên din jî menfeetperest û keysperest in; li pey berjewendiyên xwe yên rojane ne. Di van du meh û nîvên dawiyê de wan çivên ku Mesûd Yilmazî û Çillerê ji bo berjewendiyên xwe yên şexsî dan hev, eşkere didin diyarkirin ku ev hukûmet ne ji bo îcraat û karkirinê, lê ji bo parvekirinê ava bû.

rûpel 3

Korucî ji dêrê û mizgeftê bûn

Wer xwiya ye dewlet di şerê li dijî PKK'ê de gîhaşt armanca xwe. Gund û gundiyan Kurdistanê ku piraniya wan li ser sînore Iraqê bûn, êdî nemabûn; gund wêran bûbûn, gundî jî ji gundên xwe hatibûn derxistin. Dewlet di sala 1987'an de sîstema "Parêzerên Gundan" danîbû û heta nuha li tevayîyê Kurdistanê 55 hezar korucî top kiribûn. Herçiqas dewlet di van mehên dawiyê de hinek çekên parêzerên gundan ji wan digre jî hîn dixwaze ev sîstem berde-wam be.

rûpel 5

Newroza we pîroz be !

Hukûmet ava bû, ji Kurdan re "Nothing"

**Neviyê Bedirxaniyan Prof. Emre Gunensay
bû Wezîrê Derve yê koalîsyona DYP û
ANAP'ê**

Bi avakirina koalîsyona DYP û ANAP'ê dewletê krîza xwe ya hukûmetê nuha çareser kir lê krîza siyasî dê çawa çareser bibe hîn ne diyar e?

Hukûmeta 53'an a koalîsyonê ku di navbera DYP'a Tansû Çillerê û ANAP'a Mesûd Yilmaz de çêbû hukûmetê wilo ye ku cara pêşîn li Tirkiyeyê tê ceribandin û li dinyayê jî nimûneyên wê kêman in. Di 5 salên hukûmetê de sala pêşîn Mesûd Yilmaz, salên dudu û sêyan Tansû Çiller, sala 4'an dîsa Mesûd Yilmaz ê serokwezîriyê/a hukûmetê bikin. Sala 5'an jî ji derveyî van herdu serokên partiyên parlamenterekî ji Partiya Çillerê

DYP'ê bibe serokwezîr.

Wexta serokê/e partiyê bibe serokwezîr seroka/e partiya din di wê hukûmetê de ci nagire û bi vî hawî cara pêşîn modelek nû ya hukûmetê di siyaseta Tirkiyeyê de tê holê.

Herçiqas van herdu partiyên baskê rast yên Tirkiyeyê hukûmetê ava kirin jî di programa wan a hukûmetê de tiştekî berbiçav ji bo pirsê Kurdî tune. Li gorî gotina wan ew ê hîn bi hişkayî li hemberî terorê bisekinin. Dê di demeke nêzik de "Rewşa Fewqelade" li herêmên Kurdistanê rakin; lê di şûna wê de dê selehîyetan eskeran zêdetir bikin, yanî pirsê Kurdî bi tevayî bispêrin leşker û generalan.

Dûmahîk r. 3

Name * Anons * îlan

Hevalên redaksiyona Armancê

Destê we sax, qelama we tûj be. Bi rastî we bi derxistina Armancê valayiyek tije kir. Me digot qey li Welat tenê "Welatê me" derdikeve. Lê piştî ku min Armanc dît û zanî ku ew, ev 15 sal in jiyana xwe ya weşanî li Swêdê didomîne û ev nêzî 8 meh in jî li Stenbolê derdikeve gelek kêfa min hat û ewrên ku hatibû ber çavên min û di nav toz û dûmanê de min li bûyeran dinihêrî wenda bûn. Êdî bi saya Armancê hîn objektîv ez ê li bûyarên ku bi-qewimîn, binêrim. Armanc objektîv li bûyarên mêze dike, wan tahlîl dike û tîne berçavên xwendevanan.

Belkî îro xwendevanên wê yên Kurdî kêmbin lê Armanc di nava weşanên Kurdî de ku heta nuha derdikevin çiyekî sereke digre.

Ez xwendevanekî Kurdî im û heta nuha ji ber tirs û xofên ku li ser me û li ser însanên me hene em nikarin zêde dengê xwe derxin.

Ez kurê meyekî Kurdistanê me û xwendin û nivîsandina Kurdî ji bavê xwe fêr bûme. Lê ji ber ku ez nuha jî li Kurdistanê dijîm ez nikarim navê xwe yê rast ji we re binivîsim.

Lê ez xwendevanekî we yê dilsoz û tiryakiyê rojnameya we me.

Bimînin di xweşiyê de.

M. Sarûm -Diyarbakir

Li ser hîlbijartina Tirkiyeyê

Di rojnameya Aramancê hej. 6'an de li ser hîlbijartina payiza 95'an bi dîrûdirêjî tê rawestandî. Tê gotin ku "Di ve hîlbijartinê de HADEP bi ser ket" û divê dewleta Tirk êdî hesabê Kurdan bike, doza Kurdan bi aweyekî siyasî hal bike. Tiştên ku di ve babetê de tînin gotin bi gîştî rast û durist xuyan bikin jî bi a min rastiya meselê û çareserkirina doza Kurd li Tirkiyeyê nadin xuyakirin.

Ronakbîrên gelê Kurd yên ku dixwazin li çareya doza Kurd bigerin û ve birîne bixwazin helbikin divê hîndekî din li serxwebûna fikra xwe û dîtinên xwe xwedî derkevin û jî çerçeweya fikr û rêbazên "partî" yên xwe derkevin û bêhtir bi aweyekî objektîv binivîdînin da ku ev gelê ku bi salan hetîye xapandinê hew were xapandin.

Dî derheqê ve hîlbijartinê de piraniya dîtinên di ve hejmarê de hatine nivîsîn di ve baweriyê dene ku partiya HADEP bi ser ketiye. Lê heger ji hinek kesên din yan jî partiyên din bihata pirsîn dê hinek fikrên din jî bihata meydanê. Piralîbûn û azadiya fikra serbixwe û xuyakirina wê bi kêmayî di kovareke Kurdî de bi a min gelek girîng e.

Ez bi xwe ne di wê baweriyê de me ku HADEP di hîlbijartinê de bi ser ketiye bilekîs mîletê Kurd li Tirkiyê da xuyakirin ku ew naxwazin doza xwe bi rêça HADEP'ê çareser bikin. Ji %17 dengê xwe dane HADEP'ê lê ji %83 jî dengê xwe dane partiyên din yên Tirkiyeyê. Ji bo çî em xwe dixapînin? Parlamenterên ku bi riya partiyên Tirk çûne parlamentoya Tirkiyeyê jî bi piraniya xwe Kurd in û gelê Kurd dengê xwe daye wan.

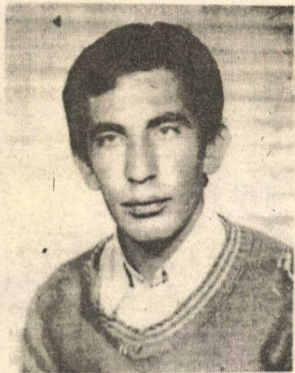
Heger em bixwazin bahsa HADEP'ê bikin divê em bêjin ku ve partiyê herçiqas li Kurdistanê %17 deng stendin jî hîn ew ji riya biserketîne gelek dîr e. Heger HADEP xwe ji girêdana PKK'ê bikaribûna dîr bixistaya û bi serê xwe hereket bikira dê bêtir deng bistenda. Şaştiya ku HADEP'ê hîn di destpêka avakirina xwe de kir hîn jî ev şaştî berdewam e û ev jî bû sebeb ku ji %83 gelê Kurdistanê dengê xwe dan partiyên din yên Tirkan. Divê mirov jibîr neke ku HADEP jî di ve dengdanê de ne bi tenê bû, komek hêzên din jî pê re tifaq çêkiribûn.

Bareş Battê-Uppsala

DUGIR

Hejmara 3'em derket
Bibe abone, aboneyan jê re peyda bike

Adresa xwestinê
Dugir
Box 3437
165 23 Hässelby-Sweden
Tel-Fax: (0)8-383934

E. Kemal Adsiz
(1957-20-03-1986)

Di 10 saliya şehîdbûna hevalê me, Eyub Kemal Adsiz de em wî bi giramî bi bir tînin

YEKBÛN
Rêxistina Ewrûpayê

Hemû hejmarên Armancê hatin cildkirin

Cild 1- hejmarên 62-92
Cild 2- hejmarên 93-128
Cild 3- hejmarên 129-158

Her sê cildên wê 750 SKR ne.
Kesên ku bi posteyê bixwazin divê heqê postayê jî bidin.

Adres:
Box: 152 16
161 15 Bromma-Sweden
Tel: 08-803135
Fax: 08-801825

Ji Jîna Nû kitêbeke nû

Ordixanê Celîl & Celîlê Celîl

ZARGOTINA KURDAN -I-

Adresa Xwestinê
Jîna Nû
Box: 152 16
161 15 Bromma-Sweden

Armanc

Rojnameya Kurdî ya Mehane

Aylîk Kürtçe Gazete

Li ser navê Weşanxaneyê Çarçirayê Xwedî û berpirsiyar (Çarçira Basın ve Yayıncılık Ltd. Şti. adına Sahibi ve Yazışleri Müdürü)

Nesih Çilgin

Redaktorê Berpirsiyar:
Mûrad Ciwan

Redaksiyon:
Mumtaz Aydın
Faris Can
Nihat Elî
Ehmed Huseynî
Yakûp Karademîr
Remzî Kerîm
Mahmûd Lewendî
Hesen Mizgîn
Emîn Narozî

Berpirsiyarê beşê Dimilî:
Malmîsanîj

Şertên Abonetiyê
Abonetiya Salekê

Tirkiye: 400.000 TL
Skandinaviya: 250 SKR
Ewrûpa: 60 DM
Derveyî Ewrûpayê: 50 \$

Anons / İlan
Niv-rûpel
5.000 000 TL
2500 SKR
500 DM

Hesab No:
0017880 - 6 / BU6 / 01
Yakup Karademir
Akbank T.A.Ş
142 Aksaray-Ist.

Adres:
Guraba Huseyina-a Mah.
Dagarcık Sok. Mehmet Han No:
327B, D:23
Aksaray-Istanbul Türkiye

Tel-Faks: 212-6312515

Adresa Ewrûpayê:
Box: 152 16
161 15 Bromma
Sweden

Tel: +46-8-803135
Faks: +46-8-801825
Hesabê Ewrûpayê:
Postgiro: 4972255-6
Sweden

Ji bo aboneyên Almaniyayê
M. Ali Karaaslan
Dresdner Bank-Giessen
Konto: 8 838 847 00
BLZ: 513 800 40

Rojev

Adar-1996

Adeta hirçreqisandinê hema hema ji bal me hemûyan ve tê zanîn. Tê bîra min, gava em biçûkbûn, carna hin gerrok dihatin gund an qeseban, hirçeke difnbizincîr li pey wan dilikumî serê zincîra hirçê di bin çengê wan de, erbane di destê wan de... Dihatin li meydana gund an a mehelê li erbane didan û hirç direqisandin pê re ji distiran;

"Yarali Şemo yarali.

Diya Şemo şivan e

Bavê Şemo gavan e..."

Hirç li ber erbane û sitranê radibûn ser piyên pašîn û direqîsî.

Ji bo me zarokên gund an ên qesebê ev "şowa hirçreqisandinê" tişteki gelleki balkêş û dilxweş bû, em bi vê şowê re, ji kêfan ji xwe ve diçûn, pê şad dibûn. Piştî şowê jî xwediyê hirçê diket nav me, qismetê xwe yê wê rojê berhev dikir û berê xwe dida meydana gundekî an meheleke din.

Piştî ku em mezin bûn, me xwend û fehm kir ku ew hirç ne ji kêfa dilê xwe re, ne ji ber kêfxweşiya erbanê an sitrana xwediyê xwe re radibe direqîse. Ew berê bi salan li ser sêlekê hatiye rawestandin ji aliyê dengê erbane û sitranan pê hatiye guhdarîkirin, ji aliyê din ve jî di emî wextê de hêdi hêdi agirek li bin sêla hesinî hatiye dadan û sêl hatiye germkirin. Ku sêlê dest bi germbûnê kiriye hirçê jî destpê kiriye lingek hilaniye û yek daniye. Hergav ev seansa dualî bi hirçê hatiye tekrarkirin. Û rojekê welê li hirçê hatiye ku, bêyî ku sêl di bin lingên wê de hebe, gava dengê erbanê û vê sitranê hatiye hirçê gotiye qey wê sêl jî germ bibe û hetta germbûnêka xeyalî hîs kiriye û dest pêkiriye lingek hilaniye û yek daniye. Tu nebê gava me temaşevanên lidora hirçê digot qey ew ji kêfan re direqîse û em jî pê re diketin coşê, hirça reben ji ber "ezabê sêla sincirî" piyek radikir û yek dadanî. Me ji hirçê re digot; "Şemo".

Gava hukûmeta îro ya Tirkîyê hat avakirin "Şowa Şemo" hat bîra min. Piştî xirecir û helahelayek du meh û nîvan, axir hukûmetêke ji şirkatiya partiya Tansû Çiller xanimê û ya Mesûd Yılmaz Efendiyî hat avakirin.

Hin kes û der û dor, xwiyaye ji avabûna hukûmetê bi şirkatiya ANAP û DYP'ê gellek kêfxweş in bi pîrozbahî û şovên mezin ve buyere pîroz dikin, dix-

wazin û muhaweleyê dikin ku tevayiya mirovên li Tirkîyê jî pê bidin bawerîkirin ku ev gaveka mezin e ji bo hemû millet.

Hukûmet bi xwe jî bi pesinandineke mezin xwe derdixe pêşberî raya giştî. Li gorî berdevk û terefdarên hukûmetê ev hukûmet ne hukûmetêke parvekirinê lê ya karkirinê ye. Hukûmetek e ku wê îcraatan û reforman bike û Tirkîyê jî ve rewşa xerab derxe, welê bike ku Tirkîyeka ni pî-nû têkeve sala du hezaran. Ji bo ku hêviyê ber bi vê pesinandinê û raya giştî ya derva û hundurê welêt çêbibe jî hê jî destpêkê de hukûmet wekî "Şemoyê me yê reben" hin şowan pêşkêşî temaşevanên dike:

Nivîskarê bi navûdeng Yaşar Kemal her di wê rojê de ku hukûmetê avakirin, ji alî mahkema ewlekariya dewletê ve bi salûnivekeke tê cezakirin, serokwezîr Mesûd Yılmaz radibe li meclîsê uzrê xwe ji Yaşar Kemal dixwaze û rexne li parlamento û siyasiyan digre ku çawa dikarin qanûnêke welê bihêlin ku Yaşar Kemalî mehkûm dike. Dibêje ku divê qanûnek wiha ji alî vê parlamentoyê bê rakirin.

Li nîveka paytaxta Tirkîyê Anqerê, çima ku mamoste muhaweleya girtina sendîka xwe ya ji aliyê waliyê vî bajarî ve protesto dikin, ji alî polîsan ve tînan, di nava xwînê de tînan gevizandin. Hema roja piştî wê, du wezîrên hukûmetê; wezîrê karûbarên hundirîn û yê hindekariyê gazî berpirsiyarên mamostan dikin li meqamên xwe, li ber kamerayên televizyonan uzrê xwe ji wan dixwazin û ahd dikin ku alîkarî û piştgirîya wan bikin.

Di televîzyonan de derdikeve ku hin Kurdên ji gundên xwe barkirî, li Wanê û li Hakariyê jî bo ku bikaribin jiyana xwe bidomînin, diçin li ser sergoyên bajaran li kuntêlên nanî digerin, tînan diçin û dixwin. Hukûmet, hema sê parlamentoyên xwe verêdike van bajaran, da xwedêgiravî tehqîqatê bike, rastiye derxînin meydana ku hukûmet çareseriyekê bike.

"Şowên hukûmeta Şemo" bi vê yekê naqedin, programa hukûmetê bi îdiayên mezin dagirtiye. Li gorî programê wê reformên aborî, huqûqû û siyasî bînin kirin, dewlet bê piçûkkirin, demokrasî bê berfirehkirin, enflasyon bê daxistin, ji du milyon kesên re kar bînin dîtin, rewşa awerte li Kurdistanê were rakirin, rê li

ber gundiyan koçbarkirî bê vekirin ku vegerin ser warên xwe, xaniyên wan bînin avakirin, tedbîrên aborî, civakî û siyasî li herêmê bînin girtin. Wê jî yekîtiya gumrukê ber bi endambûna Yekîtiya Ewropa bê meşandin û wê bînin kirin û wê bînin kirin...

Li ber çavên raya giştî şowên ku tînan kirin û teahudên tînan dayîn wekî reqsa şemo xweş dixwiyên. Lê gava meriv bala xwe dide rastiya hukûmetê, şiklê avabûna wê, xusûsiyetên partiyên ku hukûmet avakirine û partiyên ku wê piştgiriyê bidin vê hukûmetê, eşkere xuya dibe ku her du lingên vê hukûmetê jî wekî lingên şemo li ser sêleka sincinandî ne.

Hukûmet carekê bi xwe ne dilxwazê samîmî yê berfirehkirina demokrasîyê û maf û azadiyên insanan e. Demokratên rastîn di nava partiyên şirkên hukûmetê de nînin, hema hema tevayiya wan, muhafezekar û nasyonalîstên şovenîst in, terefdarê militarîzmê ne, ji nuhbûnê ditirsin, kevneperest in. Hinên din jî menfeetperest û keysperest in; li pey berjewendiyên xwe yê rojane ne. Di van du meh û nîvan dawiyê de wan çivên ku Mesûd Yılmazî û Çillerê jî bo berjewendiyên xwe yê şexsî dan hev, eşkere didin diyarkirin ku ev hukûmet ne ji bo îcraat û karkirinê, lê ji bo parvekirinê ava bû.

Ev hukûmet bi zorê ava bû, ne bi dînamîzma xwe, lê bi dahfdana quwetên derveyî wê hat lidarxistin.

Piştî eşkereye ku ev hukûmet bi xwe naxwaze, lê bixwaze ji nikare reforman çêke. Çimkî ew hukûmetêka hindikayî ye. Ew muhtacî yekî wekî Ecewîte nasyonal-sosyalîstê muhafezekar ê dewletperest e. Ka Ecewîte dihêle ku reform pêkênin pîrsa Kurdî berbi çareseriyê here û berê Tirkîyê têkeve dînya Rojava, demokrasî û serbestiyê?

Loma jî bawerbikin ku ev hukûmet çiqas şowan dike, çiqas direqîse bila bireqîse, bêfêde ye ew ne ji bo şayî û kêfxweşiyê ve dike. Di bin piyên wê de sêleka sincirî heye, agir her ku gurr dibe jana piyan dide dilan, ew loma direqîse...

"Yarali şemo yarali
Şowa şemo li dar e
Fêl di bin de likar e"

Mûrad Ciwan

Ji Kurdan re "Nothing"

Civîna parlamenterên ANAP'ê yê Kurdistanê

Berê ku hukûmet ava bibe parlamentoyên ku eslê wan Kurd in û bi ANAP'ê re ne bi hev re civînek li dar xistin. Di civînê de li ser pîrs û pîrsîgîrîyên herêmê sekinîn û gotin ku; "Divê êdî rewşa fewqelade rabe".

Lê ew ew pîrsa Kurdî wekî pîrseke aborî dibînin û di civîna xwe de gotin ku "Ger kar û kargêh li herêmê bête peydekirin dê tesîra cudaxwazan li herêmê kêmbibe û divê hukûmet li ser vê pîrsê

raweste".

Berî hilbijartinê bi taybetî partiya ANAP'ê û serokê wê Mesûd Yılmaz carna li ser pîrsa Kurdan disekin û digot; "wexta em bibin hukûmet em ê vê pîrsê çareser bikin". Lê ew di eslê xwe de propaganda bidestxistina dengên bû: Çawa Çillerê digot; "em ê kevîreki jî nedin wan; Mesûd Yılmaz jî li hember Çillerê digot; problema herêmê ne kevîre, insan ne."

Lê ev herdu partî jî di eslê xwe de di bin emîr û fermanên Erkanî Herb de ne. Li gorî hin bîr û rayan di avakirina vê hu-

kûmetê de jî Erkanî Herb rola xwe listiyê û jî ber wê di deqîqeya dawiyê de ANAP'ê bi Partiya Refahê ya Necmettîn Erbakan re şirkîtiya xwe xera kiriye.

Neviyê Bedirxaniyan bû Wezîrê Derve

DYP'ê û ANAP'ê wezaratên hukûmetê di nav xwe de parve kirin. Wezîrê Derve yê koalîsyonê jî DYP'ê Prof. Emre Gunensay e. Emre Gunensay neviyê Bedirxaniyan e. Herçiqas heta nuha di raya giştî de Prof. Emre Gunensay wekî Kurd xwe nedaye diyarkirin û Kurd pê nizanin jî lê piştî vê wezîfeyê de kunya wî jî eşkere bibe. □

Nûçe

Kongreya Komeleya Nivîskarên Kurd

Stokholm Komelya Nivîskarên Kurd li Swêdê di 24'ê Sibata de kongreya xwe ya yekem civand. Nêzî 30 nivîskarên Kurd beşdarê kongreyê bûn. Kongrê xebata xwe ya salekê nixand û li ser pîrsîgîrîyên nivîskarên Kurd rawestiya û hinek biryar girtin.

Komeleya Nivîskarên Kurd li Swêdê bi navê "Çira" sê mehan carekê kovareke kulturî derdixe.

Ji bo Komîteya Karker a Komeleyê Mehemmed Malmîsanîj, Osman Aytar, Zinar Soran, Rohat Alakom, Salim Çeliker û Elişer hatin hilbijartin. Komîte di civîna xwe ya yekem de M. Malmîsanîj kir serokê Komelê û Rohat Alakom jî kir sekreter.

Refik Karakoç

Refik Karakoç "Em ê partiya Kurd û Tirkan ava bikin"

Stokholm Di 2'ê Adarê de Serokê berê yê Partiya Demokrasî û Guhartinê (DDP) Refik Karakoç hat li Stokholmê li ser hewldana avakirina partiyeke nû semînerê da. Di semînerê de nêzî 200 kesî beşdar bûn.

Karakoç li ser hewldana wan a avakirina partîke nû got ku; "Dê ev partî hîn çerçewa wê firehtir be û partiya Kurdan û kedkarên Tirkan be, ji ber ku şerê ku li Kurdistanê li dar e zerara aborî didin kedkarên Tirkan jî".

Piştî axaftina Refik Karakoç hin guhdarên semînerê pîrs jê kirin û gotin ku; "Ev şêla we ya ku hûn partiya Kurd û Tirkan bi hev re ava dikin şaş e, divê êdî Kurd bi navê xwe û bi kîmlîka xwe partiyên deynin".

Wekî zanîn daweya DDP'ê di Mahkemaya Bingehîn de ye û serok û berpirsiyoyên partiyê di wê baweriyê de ne ku dê ev partî bê girtin. Ji xwe jî bo vê yekê ye ku Serokê Partiyê Refik Karakoç û hevalên wî yê din ji partiyê îstîfa kirin, da ku partiyeke din ava bikin.

Serokê yekem yê partiyê İbrahim Aksoy jî ber axaftin û nivîsên xwe hîn di hefsê de ye.

Berî semînerê di 1'ê Adarê de Refik Karakoç buroya me ya Stokholmê jî ziyaret kir û di derheqê hewldana avakirina partiyê de agahdarî da endamên redaksiyona me".

Raman

Ferqa ku divê di navbera me û dewletê de hebe

Rojda Çelikel

"Dema em wan însanên ku wekî me nafikirin, xayîn îlan bikin, bikujin an îşkence bikin, wê demê em nikarin li dijî îşkencan, "cîneyetên qisasnediyar" ûwd. derkevin û wan welatparêzên Kurd ku dewlet dibêje "terorist" in û dikûje, biparêzin. Ku em biparêzin jî, tu kesê me cîddî qebûl neke! Dema em bibêjin "xayîn e", "caş e" û gundan bişewitînin, wê demê dema dewlet dibê "gundê terorîstan e" û xira dîke û dişewitîne, em nikarin li dijî dewletê derkevin. Ku em derkevin jî tu kes baweriyê bi cidîyeta me neyne!"

Ji ber sedema ku herkes nikare di her babetê de hemfikir be, divê îfadekirina ramanan bi awayekî wiha bê garantîkirin ku azad be û di bin tehdîdekê de nemîne. Însanan ev pirsgerêk xwestine bi sistemek wiha çareser bikin ku ji aliyê herkesê bê qebûlkirin lê ji aliyê hêz û însanan ve tê tetbîqkirin û navê wê "demokrasi" ye. Loma jî ne mumkun e mirov bêje ku her kes di baweriyê demokrasîyê de samîmî ye.

Demokratbûyîn, tevî ku mirov ne pêra be jî, hurmetlêgirtin û tehemmulkirina raman û îfadekirina ramanên însanên di ye. Ji ber ku di tîkiliyên bi dinyaya derve de em nikarin tu kesî bixapînin, divê em bi rastî demokrat bin û bi kirinên xwe hurmetê ji bo mafên mirovan nîşan bidin. Di qada neteweyî de jî demokrasî û mafên mirovan girîng e; mirov tenê ji bo xwe şîrî nîşan de nabe demokrat; divê demokrasî bibe şiklê jiyana me. Divê em ji ber ku demokrasîyê layiqê gelê xwe dibînin bibin demokrat û ji bo menfaata însanên civata xwe hurmeta mafên mirovan bigrin.

Ma Tirk demokrat in?

Dewleta Tirk, gelek caran xwe wek parêzgerê demokrasî û mafên mirovan pêşkêş dîke. Tirkiye, bi taybetî li welatên wek Bosna, Bûlgarîstan, Yûnanîstan, Çeçenîstan û Qibrîsê sloganên demokrasî û mafên mirovan didê pêş. Lê ji ber ku politîkaya durû ya dewleta Tirk ji aliyê herkesî ve tê zanîn, tu kes van kirinên Tirkiyeyê cîddî qebûl neke. Sebeb gelek besit e; ji bo mirov bikaribe demokrasîyê û mafên mirovan biparêze, divê mirov bawerî bi wan anî be. Dewleta ku li Kurdistanê siyasetek jenosîdî dimeşîne, her pirsgerêkê dixwaze bi mantiqeke eskerî û polisî "çareser" bike, parastina mafê jiyane ya ferdî îhlal dîke û ji mafên demokratîk û neteweyî bêpar dihêle, ku dema idîa parastina demokrasî û mafên mirovan bike ne mumkun e mirov jê bawer bike.

Meqamên Tirk heta ji wan tê bila bêjin ew demokrat in, tu kes ji wan bawer nake. Ji ber ku demokrasî kulturek e! Dema mirov dîroka Tirkiyeyê ya siyasî bide ber çavan, sebebê tunebûna demokrasîyê li Tirkiyeyê dê baş were fahmkirin; li Tirkiyeyê hertim dîrekt yan îndîrekt gotina leşkeran derbas bûye û şiddetê şekil daye jiyana siyasî. Ev e sebeb ku kultura demokrasîyê li Tirkiyeyê reh bernedane.

Herkes dizane ku li Tirkiyeyê tu demokrasî û hurmeta mafên mirovan tune ye. Baş e, gelo em Kurd di çî rewşê de ne? Ma em demokrat in? Em çî çî çî hurmet li mafên mirovan digrin? Dema ku em behsa siyaseta dewleta Tirk dikin ya ku şiddet, asîmilasyon, jenosîd û îşkenceyê esas digre û bi tu awayî ne demokratîk e, gelo ji ber prensîban em li dijî wan siyasetan derdikevin an ji ber ku em zîrê jê dibînin? Gelo me ji xwe û ji xelkê re îspat kiriye ku em di şûna dewleta Tirk de bûna em ê jê çêtir bûna?

Hin ji me, dema ku li dijî kirinên antî-demokratîk ên dewleta Tirk derdikevin, bi dîtin û praktîka xwe, wan kirinên ku em li dijî derdikevin, bi "versiyona Kurdî" dikin jiyane. Ev babet, ji ber rewşa terorîzebûyî û antî-demokratîk bi awayekî bisihhet ji aliyê rewşên bîran û raya giştî nayê munaqesekirin.

Kurd kultura demokrasîyê nejiyane

Kurd, hem ji ber ku paş ve mane û hem jî xwediyê mîjûyêke leşkerî ne, kultura demokrasîyê nejiyane. Tekoşîna rizgariya Kurdistanê ku di qada navneteweyî de zehmetiyan dikşîne û rastî hezaran nakokiyên tê, di derheqê demokrasîyê de divê ji herkesî zêdetir samîmî be û baweriyê bide dora xwe. Zîrara ku metodên antî-demokratîk ku heta îro hatine bikaranîn, dane tevgera Kurdî ji aliyê herkesî ve tê zanîn.

Ji bo ku em bikaribin politîkaya dewleta Tirk ya şiddetê li dijî Kurdan ji bo raya giştî ya dinyayê bidin fahmkirin, beriya her tiştî divê em li dijî mantiqa dewletê bin û vêya jî di kirinên xwe de diyar bikin. Ev jî tenê bi wêjeyekê mumkun e ku em ji dewletê zêdetir demokrat bin û hurmeta mafên mirovan bigrin. Dema em ne demokrat bin, em nikarin xwedî li demokrasîyê derkevin, tu kes me cîddî negre!

Dema em tehemmula dîtinên însanên li hember xwe nekin û rê nedin ku ew hewl bidin ku dîtinên xwe tîxin jiyane, em nikarin li hember kirinên dewleta Tirk yê li dijî ramanan derkevin û wan girtiyên li zindanan biparêzin.

Dema em wan însanên ku wekî me nafikirin, xayîn îlan bikin, bikujin an îşkence bikin, wê demê em nikarin li dijî îşkence, "cîneyetên qisas nediyar"

ûwd. derkevin û wan welatparêzên Kurd ku dewlet dibêje "terorist" in û dikûje, biparêzin. Ku em biparêzin jî, dê tu kes me cîddî negre!

Dema em bibêjin "xayîn e", "caş e" û gundan bişewitînin, wê demê dema dewlet dibê "gundê terorîstan e" û xiradîke û dişewitîne, em nikarin li dijî dewletê derkevin. Ku em derkevin jî tu kes me cîddî negre!

Dema em rabin rojnamevanan tehdît bikin û êrîşê wan bikin, wê demê em nikarin li dijî polisê Tirkan, yê ku li rojnamevanan dixin, dikûjin û bînyên rojnameyan bombe dikin, rawestin. Ku em rawestin jî, dê tu kes me cîddî negre!

Herweha ev buyerên ku van rojan diqewimin jî, ji ber ku dişibin kirinên dewleta Tirk, gelek balkêş in: Wextek berê, dema ku ordiya Tirk Kurdistanê Başûr îşgal kiribû, hem jî bo peydekirina îmkanên aborî û hem jî ji bo geşkirina hissên şovenî û mobilîzekirina Tirken şoven li dijî Kurdan, ew qampanyaya ku di bin navê "bi Mehmêçîk re dest bi dest" û bi rêya "Komeleya Rojnamevanên Tirkiyeyê" vekiribû, hem neteweyî, hem jî navneteweyî gelek rexne girt. Kurdan jî gelek caran îfade kirin ku ev qampanya ji bo qirkirina gelê Kurd e û dema rêvebirina vî qampanyayê li welatên Avrûpî li dijî qanûnên wan welatan û yê navneteweyî ye.

Îro jî dema Kurd rabin bi navê "Tevgera Welatê Rojê" şerek Kurdkujî destpêkin û ji bo finanskirina vî şerî û mobilîzekirina sempatîzanên xwe bi navê "Em Tevgera Rojê silav dikin" îlanên qampanyayê bidin rojnameyan û qampanyayan vekin, wê demê ma ferq di navbera me û dewleta Tirk de dimîne?

Ferqa me û dewleta Tirk

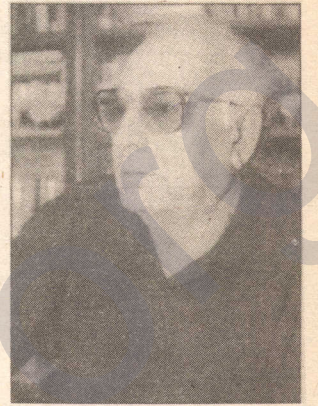
Divê em ji nuha de demokrasî û mafên mirovan ji xwe re bikin weke kulturekê. Di van rojên ku bi carekê ve "kongreya neteweyî" ketiye rojê hin însanan, mirov dibîne ku demokratbûyinek herî biçûk jî li holê tune ye. Lazim e mirov fahm bike ku bi tu tehdît û santajên wekî "ya kongreya neteweyî yan jî emê hemû Kurdistanê bikin Helepçe", "kongreya neteweyî" yan jî tu yekîtiyek ava nabe. Pêvajoya yekîtiya Kurdan bi demokrasî û hurmeta ji mafên mirovan ve girêdayî ye.

Van rojên ku dewleta Tirk ji ber tunebûna demokrasî û mafên mirovan ji aliyê Ewrûpayê ve tê mehkûmkirin, xweîspatkirina me Kurdan ji her demê pirtir girîngtir e. Ku em bi her awayî alternatîfêbûyîna xwe nedin diyarkirin, dê tu ferqek di navbera me û dewleta Tirk de tunebe. □

Nûçe

Ji Yaşar Kemal re 20 meh ceza

Nivîskarê Tirk ê (ku eslê wî Kurd e) bi navê Yaşar Kemal ji ber nivîseka xwe ya ku di kitêba "Ji Ramanê re Azadî" de hatibû çapkirin salek û 8 mehan ceza wergirt. Lê cezayê wî ji bo 5 salan hat tecîlkirin. Li gor mahkemeyê sebaba ceza gitina wî ew e ku wî "xelk teşwîqê kîn û dijminayetiye" kiriye.

Yaşar Kemalî li ser cezagirtina xwe got: "nabe weha ya ewê ceza bidin yan jî nedin, ez ê muraçatî mahkemeya bilind bikim da ku cezayê min tesdîq bikin".

Berê jî ji bo nivîseka wî ku di kovara Almanî "Der Spiegel" de hatibû weşandin di derheqê Yaşar Kemal de mahkeme hatibû vekirin. Di vî nivîsa xwe de Yaşar Kemal li ser zulma dewleta Tirkiyê sekînbû û ji bo çareserkirina Pîrsa Kurdî rîyeke aştiyane parastibû.

Ji bo kitêba Kurdî ceza

Xwediyê weşanxaneya Beybûnê İbrahim Kurekenî, ji bo weşandina kitêba Ekrem Cemîlpaşayî ya bi navê "Muhtasar Hayatim-Kemalizme Karşı Kürt Aydın Tarihinden Bir Yaprak" (jiyana min, rûpelek ji tîkoşîna rewşên bîran Kurd li dijî Kemalîzmê), sal û nîvekê cezayê hepsê girt. Kureken nuha di girtixaneya Haymanayê de girtî ye.

Aliza Marcusê xelat wergirt

Rojnamevana Amerîkî Aliza Marcus, ku li Tirkiyeyê nûçegîhana Reuterê bû û ji ber nivîseke wê ya li ser Kurdan DGM ya Istenbolê ji bo wê ji du heta şeş salan cezayê hepsê dixwest, xelata International Press ya The National Press Club (NPC) a Washingtonê wergirt. Xanim Marcusê nivîsandibû ku leşkerên Tirk gundên Kurdan dişewitînin, loma jî di derheqê wê de mehkeme hatibû vekirin, lê bi zordayîna hukûmeta DYA wê di payiza 1995'an de beraat kiribû.

Leşker li ser sînor dicivin

Dewlet ji bo haziriya êrîşeke nû ya li dijî Kurdistanê Başûr, leşkerên xwe li ser hudûd dicivîne. Dewlet îddia dîke ku hêzên PKK'ê ji nû ve vegeyirane ser bingeyên xwe yê li başûrê Kurdistanê. Loma jî careke din dixwaze tekeve nav axa Kurdistanê Başûr. Wek tê zanîn ordiya Tirkiyeyê ji 1983'an û vir de ev gelek caran e ku êrîşê Kurdistanê Başûr dîke.

Li Tirkiyeyê îşkence heye

Wêzîrê Dadmendîya Tirkiyeyê Firuz Çilingîroglû bixwe li xwe mikur hat û got: "Belê li Tirkiyeyê hindik be jî îşkence heye lê ev ne bi dîrektîfa dewletê dibe. Hin polis hene ku di dilê wan de heskirina mirovan nîne, loma jî îşkenceyê dikin." Di van demên dawiyê de gelek îspat derketibûn ku li Tirkiyeyê îşkence dibe. Ji wan yek jî kuştina rojnamevan Metîn Göktepe bû.

Demokrasi û Kurd bi hev re gelek ne aşîna ne. Hîn nuh nuh hev û din nas dikin. Ji ber vê yekê hinek ji me awa û prensîbên demokrasîyê baş ji hev û din venagerînin, hinek ji me jî ji tunebûna tiradîsyona demokrasîyê û zanîna wê feyde dibînin.

Gelê Kurd li Îranê ne ji rejîma pederşahî ya Îranê û ne jî ji şerîeta molayan; li Iraqê û li Suriyê ne ji diktatoriya Basasiyan; li Tirkîyê ne ji "demokrasiya MGK" (Konseya Ewlekarî ya Netewîku di giraniya generalan da ye-) fêrî demokrasîyê bûye.

Demokrasi û demokratîkbûyin teqabulê civateke pêşketî û kultureke bilind dikin. Ji xwe civateke weke me ku hîn bi hîn têkilî û dan û stendinên feodalî digere, ferdên wê bi dînekî wiha ve bi xurtî girêdayî ne ku bi îdîa îdarekirina civatê dertê û awa û prensîbên 1300 sal berê hatiye danîn îro jî tatbîq dike, pêkanîna demokrasîyê û jiyaneke vekirî li vê civakê wê gelek wext bigre û wê ne hêsan be.

Em Kurdên li Ewrûpayê ku wextekî dirêj di nav îdareya demokrasîyê de û civateke vekirî de dijîn ji hemwelatîyên li welêt bi şanştir in. Bi taybetî jî Kurdên ku ji Kurdistana Başûr û Rojhilat tînin bi şekî be jî tu carî têkilî û pêwendiyên demokratîk nejiyane. Wek mîsal, em li Ewrûpayê di nav komeleyan de rast lê tînin, piraniya hemwelatîyên me yê ku ji perçeyên di bin îşgala Îran, Iraq û Suriyê tînin jiyana komaleayetiye gelek dîr in. Maf û berpirisîyariya endaman, destûr û ûsulên rêvebirina civînan her tim mijarên munaqeseyê ne.

Demokrasi

û

aşkerayî

Kurdên Ewrûpayê û demokrasî

Lê em bi hêsanî dikarin bibêjin, em Kurdên ku li Ewrûpayê demokrasîyê mane, me li wir kar kiriye, xwendîye, me ev şansê fêrbûn û îdrakkirina demokrasîyê tam bi kar nanîye. Îdrakkirina demokrasîyê tê wê manê ku dema demokrasî tûşî êrîşan dibe an mirov şahidê kirineke nedemokratîk dibe, refleksa parastin û xwedî lê derketinê bi mirov re çêdibe. Heta nuha bi gelemperî ev xusûsiyet bi me re çênebûye. Di şûna wê de cambazên demokrasîyê çê-

bûne, kesên qalikê wan demokrat, lê naveroka wan tiştek din çêbûne, kesên niv-demokrat -piraniya kesên weha jî çî hikmet e, hêla wan a demokrat dema bi berjewendiyên wan re lihevkerî be, aktuel bûye- çêbûne.

Ji ber vê yekê ye "demokrat"ên me wek tovê pirparê zû çêdibin, lê avayî û dezgehên me yê demokratîk çênabin. Îro rêvebirên PDK'ê û YNK'ê, di her du hukumetên Kurdistanê de piraniya wezîran û gelek berpirsiyarên herêmî yê Başûrê Kurdistanê bi salan li Ewrûpayê jiyane, xwendine, lê îro em rewşa Kurdistana Federe dibînin: Di şûna Kurdistaneke demokratîk de, li gor bi hêzbûna her du partiyan sereke perçeyekî Kurdistanê bûye du perçe. Amnesty International di raporên xwe yê van salên dawiyê de Kurdistana Federe jî ji aliyê mafên mirovan de tawanbar dike, bi deh rûpelan nimûnên îhlalkirina mafên mirovî ne.

Nimûneya demokrasîyê ye

Li Swêdê Federasyoneke Kurdan heye. Li seriya 40'î komeleyên wê hene. Ji bilî PKK hevalbend, dilxwazên hemû partiyan siyasî yê Kurdistanê, kesên serbixwe, xort-pîr, jin-mêr endamê ve komele ne. Neendambûna hevalbendên PKK'ê, ne ji tengiya Federasyonê, ji tengdîtina PKK'ê tê. Hevalbendên PKK'ê heta sala 1992'an jî endamên federasyonê bûn. Federasyona Komeleyên Kurdistanê bi mezinayîya xwe ve avayîya herî mezin a demokratîk a Kurda ye. Komeleyên endam di kongreyên xwe de nûnerên xwe bi awayekî demokratîk hildibjêrin, nûnerên komeleyan jî rêvebirên xwe hildibjêrin.

Hesab û kitabên wê li rastê ne.

Di kongreya dawîn de şaşî û nelirêyîyên malî yê federasyonê yê 4 sal berê hatin rojevê, li serê hat rawestandî. Qusûr, kêmasî hatin tespît kirin. Yê dihatin sûcdarkirin hatin guhdarkirin û Kongre, di dawîya munaqeseyan de gihîşt qenetekê. Bi vê jî Federasyonê da îspatkirin ku çîqas demokratîk e, îmkân û mecal hene ku mirov vegere hesab û kitabên 4 sal berê kontrol bike, heger hebe bêusûliyekê, sûcekî derxe holê.

Herweha di kongreya dawîn de pîrsa cemidandina cîgirekî Komîteya Karkir hat rojevê. Cîgirê Komîteya Karkir herçîqas di civîna Komîteya Giştî ya Federasyonê de wezîfeyên wî jê hatibûn wergirtin jî, di kongreya Federasyonê de jê re mecal hat dayin ku rabe xwe biparêze. Ev jî prensîbekî demokrasîyê ye ku federasyon bi sergiraniyeke mezin pêk anî. Lê hîn jî çend kes him di kongreya Federasyonê de, him jî piştî kongreyê Federasyonê de bi dengê bilind diqîrin ku Federasyon ne demokratîk e. Bi vîya jî nemane bi îdîaya nedemokratîkbûyîna federasyonê ji dezgehên Swêdî re gilî kirine. Li ser navê demokrasîyê û demokratîkbûyîne ev "mêrxasên me" dixwazin Federasyonê hilweşînin... Lê ne entresan e ku yê zikê van kesan miz didin ji bo ku karibin zêdetir biqîrin, bi navê federasyonê komleyeke din avakirine, li wir yek dengî, yek slogan, yek sûret heye, li wir kes "hewce" nabîne ku pîrsa hesabên malî jî bike...□

Mumtaz Aydin

—"Ji xwe em 8 kes di odeyê 6 metre çargoşe de dijîn. Em herroj zarokan dişînin zibilxaneyan ji bo ku nan berev kin, em mezin jî diçin camiyan xêratan berev dikin. Me qesabên Wanê tembîh kirine ku wexta ew goşt difroşin hestiyê ku bi kêrî wan nahên ji me re vedîşêrin û em jî wan hestiyên tînin malê, dikelînin û bi nanê ku zarok ji zibilxaneyan berev dikin em 'ziyafetê' didin xwe".

"Korucî ji dêrê û mizgeftê bûn"

Nimûneya Geverê

Yek ji wan gundan yê Geverê ye. Li gund 150 xane hebûn û nifûsa wê nêzî 1500 bû jiyana gundîyê berdewam dikir. Roj hat ew jî wek gundên cînar korucîtiya dewletê qebûl kirin û huzûra gund reviya. Gundiyên ku korucîtiyê qebûl nekirin û li hember êrîşên dewletê serê xwe danexistin terka gundê xwe kirin û berê xwe dan Kurdistana azad û di kampa Etrûşê de bi cî bûn. Gundî perîşan, rojekê tîr û rojeke bir çî ji gundê xwe dîr ketine û jiyana xwe berdewam dikin. Nivîyên din ên gundê Geverê ku ji 75 xaneyan û 650 kesan pêk dihat û gelek ji wan korucîti qebûl kiribûn wan jî tevî zarokên xwe li hember êrîşên dewletê û neheqîya PKK'ê mecbûr man terka gundê xwe bikin û herin koziya bajarê Wanê, di xaniyên holikan de bi cî bin.

"Xwarina me ew nan e ku em ji çopê berevdikin"

Wan di rewşeke gelek xerab de jiyana xwe didan domandin. Di odeyê de 30 kes diman û xwarina wan jî ew nan bûn ku ji çopan berhev dikirin. Muxtarê gund li ser terka gundê xwe wilo digot: "Em di

navbera du agirên de man, dewlet ji aliyeke û PKK jî ji aliyeke din. Ji ber wê jî me terka gundê xwe kir. Nivê me çûn kampa Etrûşê û nivê din jî em hatin li Wanê bi cî bûn. Em li vir di rewşeke gelek xerab de jiyana xwe didomînin." Korucî Mihemed jî di dema xwe de çekê dewletê hilgirtibû û ligel jendiraman li dijî PKK'ê şer kiribû lê dewletê dawiyê wek paçekî ew bi kar anî û meaş jî neda wî. Ew jî tevî malbata xwe li Wanê di holikan de dijî. Çavekî Mihemed şaş bû û çavê din jî baş nedidî, destê xwe yê çepê jî di şerê li hember PKK'ê de seqet hiştibû. Wî li ser jiyana xwe ya Wanê digot ku: "Ji xwe em 8 kes di odeyê 6 metre çargoşe de dijîn. Em herroj zarokan dişînin zibilxaneyan ji bo ku nan berev kin, em mezin jî diçin camiyan xêratan berev dikin. Me qesabên Wanê tembîh kirine ku wexta ew goşt difroşin hestiyê ku bi kêrî wan nahên ji me re vedîşêrin û em jî wan hestiyên tînin malê, dikelînin û bi nanê ku zarok ji zibilxaneyan berev dikin em 'ziyafetê' didin xwe" Mihemed dewam dikir digot: "Lê carna ev nan jî nakeve destê me û em ji zibilxaneyan destvala vedigerin. Ji ber ku tenê ciyê ku em lê dijîn 100 zarok herroj di-

çin çopan tevlihev dixin." Yanî di netîceyê de em him ji dêrê bûn û him jî ji mizgeftê".

Malbatek hebû ku 30 kes di odeyê de dijîyan. Yekî ji wan digot ku em li ciyê xwe rûdin û piştî xwe didin diwêr û bi vî awayî ancax em karin ciyê raketinê bibînin.

Muxtarê gund him tercumanî ji gundiyan re dikir û him jî mezinê wan bû. Muxtêr gazin ji dewletê dikir ku ew bêkar û betal in û dewlet alikariya wan nake. Muxtêr digot, ne îş heye ne jî nan heye, hew karê me em zarokan çêdikin û wan dişînin zibilxaneyan".

Siyaseta PKK'ê

Gundê Geverê nimûneyeke netîceya ji parêzêrên gundan e û rewşa wan li ber çavan e. Ew di welatê xwe de bê welêt, mane. Ma ew gundiyan ku çûne metropolê rewşa wan ji yê gundê Geverê çêtir e. Ew him ji warê xwe bûn û him jî ji zimane xwe. Ji xwê serokê PKK'ê Abdullah Ocalan jî dibêje: "bila korucî gundên xwe terk bikin, herin metropolê, herin Îranê, Iraqê û Suriyeyê, yanî kuda diçin bila biçin". Dewlet bi darê zorê PKK jî bi siyaseta xwe gund vala kirin û siyasete şaş meşandin ku li hin ciyan gundî çekên dewletê qebûl bikin û bibin koruciyê wê.

Ma hûn çî dibêjin ev qedera gundiyan Kurdistanê ye!? Yan jî gaddariya dewletê û netîceya siyaseta şerê çekdar e?□

Faris Can

Zanist û Teknîk

Amadekar: Hesên Mizgîn

Gelo atmosfera dinyayê li her derê di eynî qalindiyê de ye?

Ji bo qalindiya atmosfera dinyayê danîna sî-norekî ne mumkun e. Lê piştî 30.000 km bilindiyê qeweta piraniya dinyayê hew dikare atom û molekulan bigre.

Çawa ku mirov dikare iklîma dinyayê tebeqe tebeqe ji hev biqetîne, mirov dikare sebebên atmosferê jî ji hev veqetîne. Veqetandina tebeqeyên atmosferê li gor rewşa fizîkî, kîmyayî û metrolojiyê dibe. Tebeqa yekem ku nêzikê dinya ye Troposfer e û piştî wê Stratosfer, Mesosfer, Termosfer û di dawiyê de jî Eksosfer tê.

Ji % 99'ê atmosferê jî Troposfer û Stratosferê pêk tê û qalindiya wan 30 km ye. Bûyer û kukurtên hewayê jî di tebeqa Troposferê de pêk tê.

Xeta navbera Troposfer û Stratosferê xetek

taybetî ye û jê re Tropopaus tê gotin. Li atmosferê ciyê ku tîn(heraret) piştî daketîne bilind dibe Tropopaus e. Li tebeqeya Troposferê tîn çiqas bilind diçe hewqas dadikeve. Li gor pîvanên ku hatine kirin qalindiya Tropopausê çend sed metro ye.

Lê Tropopaus li her derê dinyayê ne di eynî bilindiyê de ye û ji ber vê yekê jî qalindiya atmosferê li her derê dinyayê wekhev nabe.

Troposfer li herêmên herî germ qalindtirin e. Li herêmên tropîkê qalindiya Troposferê digihîje 14-15 kilometreyan û li qitûban di dema zivistanê de qalindiya wê tenê 6 km ye. Paralelên ku em têde ne atmosferê di bin Tropopausê de li zivistanê 6-8 km û li havînê 12-13 km ye. Li gor pîvanên ku deh salên dawî hatine kirin tropopaus nezi 130 m. bilindtir

Ji bo çi hin zarok tat(devlûte, lêman, zimangiran) dibin?

Dema zarok dest bi axaftinê dikin, piraniya wan di 2-3 mehên pêşiyê de hece û kelîman dubare dikin. Piştî demeke kurt zimanê zarokan kişîntir dibe lê hin zarok di periyoda dubarekirina hece û kelimeyan de dimînin. Ji vê yekê re tatbûyîna klonîk tê gotin.

Zarokên ku di periyoda tatbûyîna klonîk de ne bi lîstikên stranî, xwendina bi dengê bilind û bi tevgerên din dikarin ji tatbûnê xelas bibin.

Ya girîng ew e ku dê û bav tatbûna zarok nakin problem. Zordana ji bo axaftina normal dibe sedema rawestandîne ku ev yek jî dibe sebaba tatbûna fonîk. Di vê periyodê de zarok herfên bêdeng bi rehetî dikarin derxin lê dema dor tê herfên bideng(vokal) kasên sîng û qirikê hevkarî nakin. Di vê rewşê de alîkariya pedegogên axaftinê divê.

Lêkoler bawer dikin ku tatbûn ji ber bê balansiya gihîştina du nivên mênjîyê ye. Ji bilî vê problem dikare irsî be jî.

Em çima li çepikan dixin? Gelo mir dikarin ducan (hemîle) bin?

Ji bo ku em kêfxweşiya xwe, dilxweşiya xwe şan didin em li çepikan dixin.

Dema em ji bo yekî li çepika dixin em daxwaziya xwe ya hemêzkirinê nîşan didin. Helbet hemêzkirin li nav me Kurdan têr nake. Divê meriv hevûdu maç jî bike. Çepik lîxistin bi taybetî li Ewropayê, di çanda rojavayê de adet e.

Ji ber ku temaşevan nikarin xwe bigihînin kesê ku di sahnayê de ye û jê pir dilxweşî û kêfxweşî e. Dilxweşî û kêfxweşiya xwe bi lîxistina çepikan nîşan didin.

Eger meriv bala xwe bide dê mirov bibîne ku dema çepiklîxistinê tenê destê rastê diçe û tê. Temeşevanên dilgerm gelek caran milên xwe didin pêş û li çepikan dixin.

Li dinyayê kîjan derya mezintirîn e?

Okyanûsa Mezin li dinyayê mezintirîn derya ye. Firehiya wê 16 milyon km çargoşe ye.

Bersiva vê pirsê; "belê" ye. Lê helbet ev yek ne hewqas hêsan e, hin rîskên xwe yên taybetî hene.

Hêkên tamijandî di zikê mêr de li keksa ûreke musaîd tîn bicîkîrinê. Laşê mêr bi hormonên jinan tê hazîrkirinê û hormondayînê di vî di dema bihemlebûyîne de jî dom bike. Ji bilî vî jî divê mêr tim û tim di bin kontrolê de be, da ku xwînherikîn û astengên din dernekevin holê.

Zayîna zarok helbet divê bi sezeryanê, bi emeliyatê bibe.

Di laşê însanan de çend lemlate(zeblek, kas) hene?

Ji zêdeyî 600 lemlate di nav hevkarîyeke bi aheng de dikin ku em bikaribin xwe bilivînin. Lemlate nêzî nivê giraniya însanan.

Jinên Neteweyî yên Şoreşger

"Em her rojê bikin 8'ê Adarê"

Istebol: Bi munasebeta pîrozkirina 8'ê Adarê, Roja Jinan a Cîhanê li Stenbolê li MED-KOM'ê di navbera 8-16'ê Adarê de çalakiyên cûr be cûr yên jinan çêbûn. Di 8'ê Adarê de daxuyaniyek çapemeniyê ku ji aliyê Platforma Jinên Kurd (Grûba Jinên Kurd a Azadîyê, Grûba Lêkolînê ya Jinên Kurd a MED-KOM'ê, Kovara Roza ya Jinên Kurd û Komeleya Neteweyî ya Jinên Kurd) li MED-KOM'ê hate xwendin.

Hevpeyvîna ku di 8'ê Adarê de di Radyoya Mavî FM de hat veşandin û li ser navê Platforma Jinên Kurd beşdarî hatibû kirin de, giranî li ser dîroka tîkoşîna bi rêxistinê ya jinên Kurd di rizgariya tîkoşîna neteweyî de û nêrîna jinên Kurd li ser 8'ê Adarê hat sekinandin.

Sempozyûma ku li Navenda Çandî ya Almanî de hat amedekirin û Grûba Lêkolînê ya Jinên Kurd a MED-KOM'ê, Mor Çati, Kadın Kutuphanesi û Pazartesi Dergisi beşdar bûbûn, nûnera MED-KOM'ê li ser vaş xalan sekinî. 1-Di rewşa mîtingekariyê de rewşa iina Kurd û zordariya li ser wê, 2-Astengên kultura Îslamî û feodalî yên li pêşiya pêşketina jina Kurd, 3-Beşdarbûna jina Kurd a tîkoşîna neteweyî û parastina kultura Kurdî ji asimlasyonê. 4- Çalakiyên rêxistinên jinan ê Kurdistanê yên li 4 perçeyan 5-Kar û xebata Grûba Lêkolînê ya Jinên MED-KOM'ê.

Şahiya Lêkolîna Grûba Lêkolînê ya Jinên MED-KOM'ê û Kovara Roza ku li MED-KOM'ê hat lidarxistin gelek şên û dewlemend bû. Piştî axaftina 8'ê Adarê ozan Nevînê bi ûd û dengê xwe yê xweş şev geş kir. Ozan Bengîn û Grûba Ahûra Mazda jî beşdarî şevê bûn û şev dewlemendtir kirin. Bi navê "Jina Kurd li metropolan" forumek hat pêşkêşkirin. Girtiyên KAWA û YEKBÛN'ê û Komisyona Parforma Yekîtiya Jinên Kurdistanê jî şevê re mesaj şandin.

Herweha bi munasebeta 8'ê Adarê bi îmza Jinên Neteweyî yên Şoreşger li Stenbolê belavokek hate belavkirin.

Di belavokê de bi giştî li ser rewşa jinên Kurd û ciyê wan ê di tîkoşîna tevgera rizgarîxwaz a Kurdî de radiweste û wiha dibêje; "Çawa ku çîn û tebeqeyên neteweyî li ser esasê berjewendiyên xwe yên taybetî dibin yek û tîkoşîna xwe li ser vî esasî bi rê ve dibin, mafê jinan jî heye ku li ser esasê pirsên xwe yên jîntiyê bibin yek û ji bo bidesxistina mafên xwe û wekhevîya mêr û jinan rêxistinên cihê pêk bînin"

Di belavokê de bi berfirehî li ser rewşa jinan û sedemên paşdemayina wan hatiye rawestan û weha tê gotin; "Herçend ku hewldanên ji perspektîfên politîk bêpar di nava xwe de wateyek wan hebe jî, ew nikarin rizgariya jinan bighînin encamên bîngêhî. Li welatêkî mîtingek wek yê me, mirov nikare tîkoşîna jinan ji tîkoşîna politîk a bi giştî ya gelê Kurd cuda bike."

Di encamê de jî, li ser fedakariyên jinan ên di tîkoşîna rizgariya gelê Kurd tê rawestan û weha tê gotin; "Divê jinên welatparêz û rencder yên Kurdistanê li ser bîngêha berjewendiyên xwe yên taybetî tevgerê berxwedanê ya bêrawestan geş bikin û vê tîkoşîne bi rêxistineke xurt û bi zanebûnê bidomînin. Em jinên Neteweyî yên Şoreşger bi biryardariya ku tîkoşîna bi şeref a doh û îro ya gelê xwe û ya jinên Kurd bi perspektîfa xwe ya sosyalîst û şoreşgerî re bikin yek û ji bo biserxistina doza gelê xwe ya biheq bi canfedayî bixebitin". Belavok bi şîra "Em her rojê bikin 8'ê Adarê" bi dawî tê.

Herweha Yekîtiya Jinên Kurdistanê li Swêdê jî ji bo pîrozkirina 8'ê Adarê gelek çalakiyan li dar dixin. Çalakiyên wê hefteyekê dom dikin. Di vê hefteyê de semîner, panel, civîn û meşên organîzekirin.

■ Herweha Yekîtiya Jinên Kurdistanê li Swêdê jî ji bo pîrozkirina 8'ê Adarê gelek çalakî li dar xistin. Çalakiyên wê hefteyekê dom kirin. Di vê hefteyê de semîner, panel, civîn, meş hatin organîzekirin.

1993

Ebedin TAŞLI/Hazro-Diyarbakir
Ahmet ŞAHİN/Hazro Diyarbakir
Ahmet ÇAKICI/Hazro-Diyarbakir
Üzeyir KURT/Bismil-Diyarbakir
Turan DEMİR/Alacakoy-Kulp-Diyarbakir
M. Şah ATALA/Alacakoy-Kulp-Diyarbakir
Hasan AVAR/Alacakoy-Kulp-Diyarbakir
Şerif AVAR/Alacakoy-Kulp-Diyarbakir
M. Salih AKDENİZ/Alacakoy-Kulp-Diyarbakir
Nusrettin YERLIKAYA/Alacakoy-Kulp-Diyarbakir
Behcet TUTUŞ/Alacakoy-Kulp-Diyarbakir
Bahri ŞİMŞEK/Alacakoy-Kulp-Diyarbakir
Abdo YAMUK/Alacakoy-Kulp-Diyarbakir
A. Celil AYDOĞAN/Alacakoy-Kulp-Diyarbakir
Umit TAŞ/Alacakoy-Kulp-Diyarbakir
Murat ASLAN/Diyarbakir
Bahri KAĞANASLAN/Varınca-Hazro-Diyarbakir
Abdülvahap TIMURTAŞ/Şirnex
Ibrahim AKIL/Şirnex
Hikmet ŞİMŞEK/Şirnex
Hamdi ŞİMŞEK/Şirnex
Salih DEMIRKAN/Şirnex
Halit ÖZDEMİR/Şirnex
Şemdin CULAS/Şirnex
Hüseyin UĞURLU/Altinova-Muş
Ramazan TAŞKAYA/Urfa
Nezir TEKÇI/Yekmal-Yüksekova-Hakkari
Abdülselem ŞAHİN/Mure-Yüksekova-Hakkari

1994

Abdullah TEKİN/İdil-Şirnex
Ahmet OCUN /İdil-Şirnex
Safure YILDIRIM/Mêrdin
Abdullah AKSOY/Dêrik-Mêrdin
Hüseyin AKSOY/Dêrik-Mêrdin
Salih AKSOY/Dêrik-Mêrdin
Halil ACAR/Midyat-Mêrdin
Abdülvahap KOÇER/Erzirom
Mahmut KOÇER/Erzirom
Ramazan ŞARLI/Tatvan-Bidlis
Cemile ŞARLI (Tatvan-Bidlis
Abdullah PİŞKİN/Eruh-Sêrt
Salih ÇALIK/Kadiköy-Diyarbakir
Sinan ÖZKAYA/Kadiköy-Diyarbakir
Ahmet TEKİN/Kulp-Diyarbakir
M. Mehdi AKDENİZ/Kulp-Diyarbakir
Kudusi ADIGÜZEL/Kulp-Diyarbakir
Mirze ATEŞ/Kulp-Diyarbakir
Cezayir ÖRHAN/Kulp-Diyarbakir
Selim ÖRHAN/Kulp-Diyarbakir
Hasan ÖRHAN/Kulp-Diyarbakir
Ahmet BATUR/Kulp-Diyarbakir
Hikmet ŞAHİN/Licê-Diyarbakir
Hüseyin HARAN/Licê-Diyarbakir
Mahmut ÖZER/Licê-Diyarbakir
Ahmet ÖZDEMİR/Licê-Diyarbakir
Mehmet TANRIVERDİ/Licê-Diyarbakir
M. Can AYŞIN/Licê-Diyarbakir
Tahsin ÇİÇEK/Licê-Diyarbakir
Ali İhsan ÇİÇEK/Licê-Diyarbakir
Çayan ÇİÇEK/Licê-Diyarbakir
Piro AY/Dêrik-Mêrdin
Fahri BULUT/Licê-Diyarbakir
Ramazan BULUT/Licê-Diyarbakir
Ekrem BULUT/Licê-Diyarbakir
Mustafa BULUT/Licê-Diyarbakir
Ali BULUT/Licê-Diyarbakir
Servet İPEK/Licê-Diyarbakir
İkram İPEK/Licê-Diyarbakir
Seyitxan YOLUR/Licê-Diyarbakir
Süheyle KARAKAYA/Licê-Diyarbakir
Şahir ONER/Licê-Diyarbakir
Recep ÇELİK/Licê-Diyarbakir
Recai AYDIN/Çinar-Diyarbakir
Mehmet GÜNKAN/Hani-Diyarbakir
Ahmet DEMIREL/Hazro-Diyarbakir
Turgut YENISOY/Bismil-Diyarbakir
Eyup AKDEMİR/Diyarbakir
Zeki DAG/Diyarbakir
İsmail AKAN/Midyat-Mêrdin
Şerafettin ERSOY/Ömerli-Mêrdin
Osman AKYAL/Ömerli-Mêrdin
İzzettin GULTEKİN/Ömerli-Mêrdin
Kasim AY/Nusaybin-Mêrdin
Ahmet AKBAŞ/Ovacik-Lolanter-Dêrsim
Hüseyin ULUCAN/Ovacik-Dêrsim
Ali GÜR/Ovacik-Dêrsim
Hidir OZTURK/Ovacik-Dêrsim
Mehmet AKGUN/ Kizil-Hozat-Dêrsim
Ibrahim GENCER/Kizil-Hozat-Dêrsim
Nazim GULMEZ/Taritli-Hozat-Dêrsim

ELİYÊ HECÎ MIHEMEDÊ SADIQ • *Leşkeran topek li mala wî dan, çengê wî jê kirin. Paşê ji kontrgerilla bi narincokan mala wî gulebaran kirin û kurê wî, keça wî û neviya wî kuştin û ew bi xwe ji careke din ji piştê wî birindar kirin. Ev resim resimê mir(h)ovîtiya dewletê ye. (Foto: Arif Zêrevan)*

MIR(H)OVAYETÎ

Erê Kurdo!

Da ku wênêyên te hêjayî bejna xewnê bin û çavkaniyên sosretê jî hêjayî şewatên giyan û çilmisîna gula xwînê bin, divêt tu wisa bî Kurdo!

Da ku kuştina te, serjêkirina berbanga te, kayilkirina pinpinîk û razên êvara te hêjayî pîrsa axa welatekî mêşinî û xaçkirî bin, divêt tu wisa bî kurdo!

Da ku endamên laşê te li ser nexşeya gerdûn hînî rehdaçikandin û xwelibakirî-nê bin, divêt tu wisa bî Kurdo!

Û da ku sînga te robarên axîna xwe ber bi mehrecana birînan de derbike, divêt tu wisa bî Kurdo!

Asoyên te bêba, awirên te şikestî û surdar in. Bi demên zuha û bi lêvên terikî tu li çirên xemgîn ên rojhilatê temaşe dikî!

Destê te termê bendemanê di goristana niştiman de vedîşêre.

Destê ku gulî û biskên demsalan dihûne.

Destê ku perdeyên demê li newqa deşt û zozanan dialîne. Destê ku qûma jibîrkirinê bi ser hinarkên Agirî û Zilan de direşîne. Destê ku hespên Ferat hogirî cirî-da sînor û mayinan dike. Destê ku cawekî reş ji boyî reşgîredana dayikan dipîve. Û destê ku destê sibehê xatir ji şehîdan dixwaze.

Destê te bi kû de çû Kurdo!?

Tiliyên te ku hînî nermebaranê bûbûn, ku di şevistanên zivistanê de li ber dengê sirûd û serpehatiyan û bi nanê tenûrê re perwerde bûbûn. Tiliyên te ku çavkanî didiqdiqandin û rêberiya bagerê dikirin û sînga berbeyaniyê li ber tîrêjen heta-vê vedikirin. Û tiliyên te ku bi nav û pîrsan; bi stiran, zarok û jinan; bi pencere, dergeh, keleh û ronahiyê hinekirî bûn.

Tiliyên te bi kû de çûn Kurdo!?

Mirovayetî ev e Kurdo!?

Segên har û nehişî êrîşî sibera xewna te dikin. Cihan jî bi qurzîka çavên xwe li laşê te yî talanbûyî temaşe dike. Bêdengî ye Kurdo! Destê xwe hînî jiyane bike, da ku zengilê azadiyê bêxwedî nemîne. Tiliyên xwe hînî dilok û sirûdan bike, da ku mirina me ji dengê tembûra te bêpar nemîne.

Û çavên xwe kurdo, çavên xwe li sitêrka karwanan bigerîne, da ku em û tu li ber dergehê vê dîroka likumî bêrêber û rêdar nemînin.

Komeleya Mafên Mirovan a Diyarbakirê di 2'ê Sibata 1996'an de, ev rapor li ser mirovên ku li Kurdistanê bêserûşûn bûne belav kir. Ev liste nimûneyek ji mir(h)ovîtiya dewletê ye.

Nazim BABAOĞLU/Siwêrek-Urfa
Mustafa SAYGI/Suruç-Urfa
Fethi YILDIRIM/Wêranşehr-Urfa
Alaattin YALÇIN/Wêranşehr-Urfa
Eyup KAPLANDERE/Wêranşehr-Urfa
Şerif BUDAK/Cizre
İzzettin ACET/Cizre
Emin KAYNAR/Cizre
Ebubekir ARAS/Cizre
Resul ŞAKAR/Cizre
Muhsin TAŞ/Cizre
Abdülselem ŞAHİN/Yüksekova-Hakkari
Abdülsemet ŞAHİN/Murel-Yüksekova-Hakkari
Sidik BİNGÖL/Şemdinli-Hakkari
Casim ÇELİK/Şemdinli-Hakkari
Hasan TEKİN/Onhacilar-Yüksekova-Hakkari

Bayram TEKİN/Onhacilar-Yüksekova-Hakkari
Abdulnasir TEKİN/Onhacilar-Yüksekova-Hakkari
A. Hamdi YARDIMCI/Onhacilar-Yüksekova-Hakkari
Refik YARDIMCI/Onhacilar-Yüksekova-Hakkari
Tuncay YEMEN/Onhacilar-Yüksekova-Hakkari
Mehmet TUNÇ/Kiziltepe-Mêrdin
Yusuf TUNÇ/Kangerli-Köyü-Batman
Zeynel KÜRSAP/Batman
Ahmet YETİŞEN/Batman
Fehrettin TAN/Batman
Enver DEMİR/Batman
Ismail AĞAYA/Batman
Beşir AKBULUT/Batman

Ahmet DEMİR/Batman
Yılmaz GÜMÜŞ/Batman
M. Emin DOĞRU/Batman
Fetih AVŞAR/Batman
Ihan BEYAZ/Batman
Ali TEKDAĞ/Diyarbakir di Adara 1995 an de girtin bin çav piştî gelek işkence, ew dan ber gula
Hasan SELİM
Mehmet SELİM
Mehmet ATEŞ
Ali BEKİR
Hacı SAIT
Nejat ÇELEBİ
Düzali SERİN/Dêrsim
Yeter SERİN/Dêrsim
Elif SERİN/Dêrsim
Şirin SERİN/Dêrsim
Hatun SERİN/Dêrsim
Xidir IŞIK/Dêrsim

1995

İmam UZUN/Ovacik-Dêrsim
Hüseyin BİLEN/Ovacik-Dêrsim
Hayder YILMAZ/Wan-Başkale
Beşir SAYIN/Wan-Başkale
M. Emin YILMAZ/Wan-Başkale
Yusuf AKTAŞ/Wan-Başkale
Edip AKSOY/Diyarbakir
Bedri ALGAN/Diyarbakir
Ahmet CİNGÖZ/Diyarbakir
M. Zafer DEMIRKIRAN/Diyarbakir
Ender TOĞCU/Diyarbakir
Fehmi AKYÜREK/Diyarbakir di 09-11-1995 an de laşê wî hat ditin
Abdülbaki IŞIK/Diyarbakir di 09-11-1995 an de laşê wî hat ditin
Ramazan AYHAN/Diyarbakir di 09-11-1995 an de laşê wî hat ditin
Bahri KAYA/Diyarbakir
Umut KAYA/Diyarbakir
Eşref BAYRAN/Diyarbakir
Cemil ASLAN/Diyarbakir
Osman BULUTTEKİN/Kulp-Diyarbakir
M. Nuri AYTA/Hani-Diyarbakir
Servet BAYRAM/Hazro-Diyarbakir
Metin YILDIZ/Erzanî-Diyarbakir
İsa AYDIN/Dicle-Diyarbakir
Ömer SÖĞÜT/Dibek-Licê-Diyarbakir
Ali İhsan DAĞLI/Eşme-Silvan-Diyarbakir
Muhittin OLMAZ/Bismil-Diyarbakir
Selahattin AKBULUT/Mehmetşirvan-Bismil-Diyarbakir
Reşit YILDIZ/Çilesiz-Nusaybin
Davut ALTUNKAYNAK/Dargêçit-Mêrdin
Nedim AKYIL/Dargêçit-Mêrdin
Süleyman SEYHAN/Dargêçit-Mêrdin
M. Emin ASLAN/Dargêçit-Mêrdin
Seyhan DOĞAN/Dargêçit-Mêrdin
Kemal BİRLİK/Kiziltepe-Mêrdin
Zübeyir BİRLİK/Kiziltepe-Mêrdin
Abdülbaki BİRLİK/Kiziltepe-Mêrdin
Zekî ALABALIK/Kiziltepe-Mêrdin
Abdüllatif YAĞIZAY/Nusaybin-Mêrdin
Hatice ŞİMŞEK/Savur-Mêrdin
Cemil ÇELİK/Ömerli-Mêrdin
Süleyman ABAK/Mêrdin
Abdurrahman ABAK/Mêrdin
Mehmet MORGÜL/Akçadag-Genç-Bingöl
Ramazan ÇELİK/Akçadag-Genç-Bingöl
Mehdin Çelik/Akçadag-Genç-Bingöl
Reşit YILMAZ/Akçadag-Genç-Bingöl
Hüseyin KAYA/Akçadag-Genç-Bingöl
Sabri ELÇAY/Kozluk-Batman
Şeyhmus EROĞLU/Batman
Yılmaz ÖZDEMİR/Antap
Bülent TÜRKMEN/Urfa
Murat ZÜLÜF/Urfa
Yusuf KBSTOP/Urfa
Musa ÇELİK/Urfa
Şükrü GÜLER/Urfa
Abdullah YAĞLI
Beşir YILMAZ/Hakkari
M. Emin YILMAZ/Hakkari
Hayder YILMAZ/Hakkari
Yusuf AKTAŞ/Hakkari
Kerevan İRMEZ/Silopî-Şirnex

1996

Omer KARTAL/Silopî-Şirnex
Mehmet FINDIK/Silopî-Şirnex
M. Emin FINDIK/Silopî-Şirnex
Tekin DEMİR/Diyarbakir
Hanifi YAMAN/Licê-Diyarbakir
İsmail ECE/Dara-Mêrdin
Ahmet ATA/Dara-Mêrdin

D

Devrimci

D

Doğu

K

Kültür

O

Ocakları

Mitînga Kozlukê (Hezoyê):

DDKO ya Kozlukê di 28-ê Çe-leya Pêşîn a 1970-yî de, tê damezrandin. Di vekirina vê komeleyê de ji wilayet, qeza û gundên cîran jî gelek welatparêz û rewşenbîrên Kurdan beşdar dibin. Kesên diaxifin, li ser zilm, zordarî, kul û derdê Kurdan û daxwazên wan radiwestin. Hinek mele û feqeyên welatparêz bi kurdî axaftinên xwe dikin. Li ser vê rewşê, karbidestên dewletê û hevalbendên wan zilm û zordariyê ke mezin tînin ser komeleyê û kesên welatparêz. Ji bona protestokirina vê zilm, zordariyê û van êrîşên hov, DDKO'ya Kozlukê biryar dide ku mitîngê li dar xîne. Teva hemû tade û astengiyên karbidestên dewletê,

ev mitîng di 8-ê Adara 1971-ê de çêdibe. Ji Stenbol, Ankara, Erxenî, Batman, Silivan, Swêrek, Baykan û wilayet, qeza û gundên din bi hezaran kes beşdarî mitîngê dibin. Di axaftinan de, zilm û zordestiya karbidestên dewletê û hevalbendên wan tê protestokirin û li ser sedem û rastiya zordariya komandoyan tê rawestandî. Hinek kes axaftinên xwe bi kurdî dikin û piştgiriya xwe ya bi xelkê Kozlukê re didin diyarkirin. Beşdarî jî Batmanê jî di beşekî axaftina xwe de, li ser hebûna gelê Kurd weha dibêje:

“... Li Tirkîyê gelê Kurd heye. Û mafên Kurdan jî heye ku weke mirovan bijîn. Gava ku em dixwazin hemû neteweyên dinyê û hemû gelên Tirkîyê vê rastiye bizanibin, em dibin Kurd; em kurdayetiye bi serbilindî qebûl dikin...”

Di mitîngê de, durîsmên “Bimre Faşîzm”, “Ji Gelan re Azadî”, “Ji Rojhilatê re Azadî” û “Bimre Zalim” tînin avetin. Piştî mitîngê, ji bona çavên millet bitirsînin, deh cemse komando dikevin nav Kozlukê û çavsoyê li xelkê dikin.

Li gor agahdariyên ku Dr. Ibrahim Etem Gürsel dide; vê tevgerê, piştî mitînga Kozlukê, di 24-ê Çileyê Paşîn ya 1971-ê de bi mitînga Batamanê û di 8-ê Sibata 1971-ê de jî bi mitînga duyem ya Kozlukê berdewam kiriyê. Ev pêla mitîngan ku li ser bingehê neteweperweriya grûbî dihate çêkirin, ancax bi muhtiraya 12-ê Adarê, bi girtinan hinek kesan û qedexekirina van rêxistinanan, herweha bi îdareya awarte ya li vê navçeyê, dawî lê hatiye (14).

Beriya avakirina DDKO'ê jî xwendekarên ku ji bajarên Kurdistanê hatibûn û li dibistanên bilind dixwendin, bi navê bajarên xwe şevên şahiyê çêdikirin. Di nav salên 1966 û 1968-an de, yazdeh şevên weha hatine amadekirin. Lê armanca van şevan ya bingehî hev-naskirin, şahî û alîkariya komeleyên xwendekaran bûn. Piştî damezrandina DDKO yê jî hem li ser navên bajarên Kurdistanê û hem jî bi navên cihê şevên weha hatin amade kirin. Lê di şevên piştî damezrandina DDKO yê de, pirs û pirsgerêkên siyasî, helbest, stran û folklorê kurdî bêtir cih girtine. Ji bona alîkarî û piştgiriye, gelek rewşenbîr û welatparêzên Kurdan yê ku ne endamên DDKO yê bûn jî beşdarî van şevan bûne.

Amadekirina konferans, panel û semîneran

Xebat û çalakîyê berbiçav a DDKO yê jî amadekirina konferans, panel, semîner û civînên sohbetê bûn. Di van panel, semîner û civînan de li ser mijarên siyasî, felsefê, ziman, dîrok û pirsgerêka kurdî dihate rawestandî; di warê îdeolojîk û siyasî de gotûbêjên pîralî dihatin kirin. Ew panel û civîn jî bo xwendekar û ciwanên Kurdan dibûn weke dibistaneke siyasî; di warê tîgîhiştandina pirsên siyasî, felsefeyî û belavkirina nêrînan welatparêzî, çep û şoreşgerî de rolên girîng dilîstin. Ji aliyê xeteke çep û şoreşgerî di nav xwendekarên Kurdan de şax vedida, ji aliyê din jî tîkoşîn û gotûbêjên siyasî û îdeolojîk yê bi çepên Tirkan û Kur-

dên di nav partî û komeleyên Tirkan de roj bi roj geştir û berfirehtir dibûn. Pêvajoya veqetandina ji komele û partiyên Tirkan her ku diçû xurtir dibû û tovê avakirina partî û grûbên siyasî yê serbixwe, hûrik hûrik dihate çandin.

Ji bona deşifrekirina zilm û zordariya dewletê DDKO yê gelek belavok, afîş û neh bultenên taybetî belav kirine. Di van bultenan de, li ser rewşa Dinyê, Tirkîyê û Rojhilata Navîn, li ser zilm û zordariya gelê Kurd, ziman û çanda wî, li ser bûyerên girîng yê li Tirkîyê û Kurdistanê û çavsoyê û sîtemkariya karbidestên dewleta Tirkîyê, li ser pirsên rêxistinîyê, xebat û çalakîyên DDKO yê û bi taybetî li ser operasyonên komandoyan yê li navçeyên Kurdistanê dût û dirêj hatiye rawestandî.

-IV-

Operasyonên komandoyan û erîşên li hember DDKO yê

Di salên 1960-an de, tevgera Kurdistanê roj bi roj geştir û berfirehtir dibû. Di sala 1965-an de komek welatparêzên Kurd li başûrê Kurdistanê rêxistineke serbixwe û îlegal ya bi navê Partiya Demokrat a Kurdistanê Tirkîyê (PDKT) damezrandin. Piştî wê bi demekê, hinek xwendekarên Kurd yê ku li metropolê dixwendin, di sala 1967-an de bi awakî dizî Koma Azadiya Kurdistanê (KAK) ava kirin. Di sala 1967-an de, li gelek deverên Kurdistanê mitîng hatin çêkirin. Di van mitîngan de rewşenbîr û welatparêzên Kurdan zilm û zordariya li ser gelê Kurd bi awakî eşkere anîn zimên. Di gulana 1968-an de, pêşiyê li Ankarayê, bi dû re li Stenbolê û gelek bajarên Kurdistanê DDKO hatin avakirin. DDKO jî aliyê gelê Kurd ve bi coş û heyecanê mezin hate himbêzkirin. DDKO di demeke kurt de bû hêvî û navendeke girîng a siyasî û kulturî. Bi avakirina DDKO yê bingehê tevgera neteweyî ya Kurdistanê firehtir û şiyarbûna neteweyî û bîrûbaweriyên çep û şoreşger jî geştir bûn. Gava li bakurê Kurdistanê ev xebat û pêşketin çêdibûn, li başûrê Kurdistanê jî şoreşa neteweyê Kurd ya ji bona bidestxistina otonomiya Kurdistanê roj bi roj berfirehtir û geştir dibû. Di 11-ê Adara 1970-yî de, şoreşa Kurdistanê Başûr dewleta Iraqê neçarî peymanê otonomiyê kiribû. Ev serketin jî bo gelê Kurd yê bakurê Kurdistanê jî kêfxweşî, şahî, hêvî û heyecanê mezin afirandibû.

Li hemberî vê pêşketin û şiyarbûna

neteweyî, karbidestên dewleta Tirkîyê ketin nav tirs û xofê mezin. Wan nedixwestin ku bi tu awayî hêvî û moralê neteweyî di nava neteweyê Kurd de geş bibê. Lewra jî, ji bona pêşiya vê pêşketina siyasî, rêxistinî û şiyarbûna neteweyî bigrin û çavê gelê Kurd careka din bitirsînin, karbidestên dewleta Tirkîyê dest bi hinek hazirî û planên taybetî kirin. Bi behaneyê “lêgerîna li çek û mahkûman” bi hezaran komandoyên taybetî di destpêka sala 1970-yî de li gund û bajarên Kurdistanê dest bi operasyonan kirin. Di van operasyonan de, bê ku ferqê di nav kal, pîr, zîlam, pîrek û zarokan xînin zilm, zordarî û teroreke mezin kirin. Wê zilm, zordarî û terora hov bi qasî salekê berdewam kir. Erîşên komandoyan li gund û bajarên ku tevgera neteweyî û şiyarbûna kurdayetiye li xurt bûn, gelêkî diwartir û berfirehtir bûn.

Di dawîya sala 1970 û di destpêka 1971-ê de li Erxenî, Silivan, Kozluk, Diyarbekir û Batmanê DDKO hatin vekirin. Xebat û tîkoşîna neteweyî li van herêman roj bi roj xurtir û berfirehtir dibû. Loma jî, operasyonên komando bi giranî li van navçeyan dest pê kirin. Teva wê zilm, zordarî û terora neînsanî jî rewşenbîr, xwendekar û welatparêzên Kurdan li gelek bajarên Kurdistanê bi beşdariyên mezin mitîng çêkirin û bi dengê bilind ev zilm û terora dewletê protesto kirin. Lê di gelê ve berxwedana gelê Kurd, operasyonên komando jî roj bi roj berfirehtir dibûn. Navçeyên Culemêrgê, Mêrdîn, û Sêrtê jî ketibûn nav sînorên erîş û operasyonan.

Ji bona deşifrekirina vê terore û agahdarkirina raya giştî, DDKO jî di nav xebat û tîkoşîneke pîralî de bû. Li ser zilm û zordariya operasyonên komandoyan, ji gelek gund û bajarên Kurdistanê jî DDKO yê re name û agahdarî dihatin. DDKO yê jî ew agahdarî bi riya belavok û civînên çapemeniyê belav dikirin. Lê ji derveyî hinek îstisnayan, çapemeniya Tirkîyê li hemberî wan operasyonan bêdeng diman. Ji bona ku hin lêkolînan û dîtina bûyeran di cih de, endam û berpirsiyarên DDKO yê xebateke taybetî dimeşandin. Di 12-ê Nîsana 1970-yî de, li ser navê DDKO jî aliyê Agah Uyanik, Ömer Bakal, Şeref Yıldız, Ahmet Zeki Okcuoğlu, Erdinç Uzunoglu, Abdu Adigüzel li ser operasyonên komando yê li navçeyên Kurdistanê, ji Diyarbekirê telgrafek ji serokkomar Cevdet Sunay re hate şandin. Piştî, ev telgrafa weke belavokê hate amade kirin û li Diyarbekirê hate belavkirin.

Di 20-ê Nîsana 1970-yî de, sekreteriya giştî ya serokkomar bersîva vê telgrafê dide û daxwaza agahdariyên berfirehtir dike. Li ser vê daxwazê, di 15-ê Gulana 1970-yî de DDKO raporeke lêkolîne li ser operasyonên komandoyan amade dike û ji serokkomar re dişîne. Ev rapor jî du beşan pêk hatiye. Beşê pêşî, weke pêşgotinekê hatiye amade kirin û li ser sedemê amadekirin, awa û pêvajoya amadekirina raporê hatiye rawestandî. Beşê duyem, rapora bingehî pêk tîne. Di vî beşê de, encamên hinek lêkolînan hatine pêşkêşkirin ku li navçeyên operasyonên komandoyan, bi çend bûyerên

taybetî yên ku li Silivanê, gundên Diyarbekirê, Bismilê, Şermixê, Dêrikê, Midyatê, Stewrê, Sêrtê û Erûhê hatibûn holê. (15).

Kongreyên DDKO

Di 3-ê Gulana 1970-yê de, DDKO ya Ankarayê li lokala komeleyê kongreya xwe ya yekem dicivîne. Li derdora 80 kesan beşdarî kongreyê dibin.

Di kongreyê de komîteyeke nû ya karker tê hilbijartin. Kesên di kongreyê de axaftin kirine ev bûn: İbrahim Güçlü, Nezir Şemmikanlı, Mümtaz Kotan, Süleyman Atay, Mehmet Demir, Sabri Çepik, İhsan Yavuztürk, Mustafa Karacadağ, Hikmet Bozçalı, Niyazi Dönmez, Nusret Kılıçaslan, Ahmet Karasu, Muamer Kaçalı û Ali Bucak. Di vê kongreyê de İbrahim Güçlü, Zeki Kaya, Fikret Şahin, Sabri Çepik û İhsan Yavuztürk weke komîteya karker tene hilbijartin û İbrahim Güçlü dibe serokê DDKO'ya Ankarayê.

Li gor agahdariyên ku Eyyüp Alacabey dide, piştî kongreya damezrandinê du kongreyên DDKO ya Stenbolê çêdibin. Di kongreya duyem de Hikmet Bozçalı, Niyazi Dönmez, Ömer Bakal, Zeruk Vakıfahmetoğlu weke komîteya karker tene hilbijartin û Hikmet Bozçalı dibe serokê komeleyê. Kongreya sêyem jî berî bi girtina DDKO bi hindikî tê civandin. Di kongreya sêyem de Mehmet Tüysüz, Eyyüp Alacabey, Sait Pektaş, Mahmut Fırat û Cemşid Bilek weke komîteya karker tene hilbijartin. Mehmet Tüysüz dibe serok û Eyyüp Alacabey jî dibe sekreterê dawî yê DDKO ya Stenbolê (16).

Weke ku me li jor jî bi kuratayî dabû diyarkirin, karbidestên dewleta Tirkîyê jî pêşketin û şiyarbûna tevgera Kurdistanê nerehet dibû û ji bo pêşiya vê pêşketinê û şiyarbûna welatparêzî û şoreşgerî bigrin, dest bi êrîş û amadekirina planên taybetî kiribûn. Weke perçakî vê haziriyê û planên qirêjî, di 16-ê Çiriya Pêşîn ya 1970-yê de, hêzên dewletê bi berbanga sibê re digrin ser lokalên DDKO'ya Ankara û Stenbolê. Herweha di eynê rojê û demê de li Ankara, Stenbol û Diyarbekirê digrin ser hinek malên endamên berpirsiyar yên DDKO'yê û gelek rewşenbîr û welatparêzên Kurdan. Di vê operasyonê de, di gel hinek endam û berpirsiyarên DDKO, gelek rewşenbîr û welatparêzên Kurd yên ku ne endamên van komelayan bûn jî digrin.

Girtin û tewkîfkirin

Di vê operasyonê de, hêzên dewletê dest didin ser hemû dosyayên xebatê yên DDKO yê, fişên endaman, navnîşanên wan, meqbûzên peran û heta arşîva nivîs û dengûbahsên rojnameyên rojane û hemû mase û kursiyên lokalên DDKO yê jî dişkinin. Li Diyarbekirê Tarik Ziya Ekinci, Canip Yıldırım û Yümnü Budak dixin bin çavan, ji wan Yümnü Budak berdidin, lê Canip Yıldırım û Tarik Ziya Ekinci tewkîf dikin. Wan tînin Ankarayê û li wê derê davên girtîgehê. Di nav kesên ku hatibûn girtin de Musa Anter û M. Emin Bozaslan jî hebûn.

Li ser vê êrîşê, li Ankarayê DDKO û 17 rêxistinên pêşverû û şoreşger civîneke hevbeş amade dikin û belavokekê belav dikin.

Li Stenbolê jî DDKO û 8 rêxistinên şoreşger civîneke çapemeniyê çê dikin. Li hemberî vê berxwedanê reaksiyonê, piraniya girtiyan hatin berdan. Li ser îtirazkirina awûkatan ji kesên ku hatibûn tewkîf kirin Canip Yıldırım, Tarik Ziya Ekinci, Musa Anter û M. Emin Bozaslan jî hatin berdan; lê îtiraza serokê DDKO yê Ankarayê İbrahim Güçlü, Sabri Çepik, Nezir Şemmikanlı û Mümtaz Kotan nehate pejirandin; wan avêtin girtîgeha Ankarayê û zêdeyî pênc mehan, ew dernaxestin mahkemeyê.

-V-

Du bersiv û berevaniyên DDKO'yê yên dîrokî

Bi hatina cuntaya 12-ê Adara 1970-yê Bzilm, zordarî û terora dewletê ya li ser gelê Kurd, welatparêz, pêşverû û şoreşgerên Kurd û Tirkan, tevgera neteweyî û şoreşger ya Kurdistanê û tevgera pêşverû û çep ya Tirkîyê gelekî diwartir bûn. Bi awakî kitlewî girtinan dest pê kirin. Endam û dilxwazên DDKO û PDKT jî, ji van êrîşên hov û dijwar bêpar neman. Gelek endam û hevalbendên van rêxistinên û gelek welatparêzên Kurd jî bi îdeaya ku hatin girtin ew endamên van rêxistinên in zilm, zoradarî, êş û îşkenceyên mezin ditin.

Mahkemeya DDKO

Li gor ku Wedat Şadili dinivîse, rewşenbîr û welatparêzên Kurd yên ku ji doza DDKO'yê de dihatin makemekirin ev bûn:

Fikret Şahin, Nusret Kılıçaslan, Mümtaz Kotan, Eyüp Sabri Çepik, Zeki Kaya, İhsan Yavuztürk, İbrahim Güçlü, Yümnü Budak, Nezir Şemmikanlı, Faruk Araş, Ali Beyköylü, İsa Geçit, Ferit Uzun, Hasan Acar, Canip Yıldırım, Musa Anter, Mehmet Emin Bozaslan, İhsan Aksoy, Şakir Elçi, Ali Yılmaz Balkaş, Mahmut Kılıç, Battal Batte, Niyazi Dönmez, Zeruh Vakıfahmetoğlu, Mehmet Tüysüz, Sait Pektaş, Cimşid Bilek, Mahmut Fırat, Şehmus Aslan, İbrahim Halil Önen, Ahmet Zeki Okçuoğlu, Agah Uyanık, Tayyar Alaca, Nizamettin Barış, Süleyman Atay, Fesih Şaşıoğulları, Ömer Bakal, Eyyüp Alacabey, Mehmet Demir, Kemal Burkay, Mehmet Mehdi Zana, Ruşen Aslan, Edip Karahan, Yusuf Ekinci, Tahsin Ekinci, Zülküf Bilgin, Mehmet Naci Kutlay, Tarik Ziya Ekinci, Abdülhamit Karakoç, Nazım Sönmez, Niyazi Tatlıcı, Süleyman Çelik, Halit Ayçiçek, Abdurrahman Uçaman, Fikri Gürbüz Yıldızhan, Abdurrahman Dürre, Ferudun Yazgan, Vedat Erkaçmaz, Yusuf Kılıçer, Akif Işık, Bahri Evliyaoğlu, Mehmet Zeki Bozaslan, Fikri

Ji milê çepê İhsan Ozturk, Battal Battê, Hesên Oktem û Ferit Uzun di girtîgeha Diyarbekirê de (Foto: Ji Battal Battê)

Müjdecî, Mehmet Sözer, Mehmet Gemici, Mustafa Düşünekli, Ömer Kan, Abdurrahman Demir, Mehmet Emin Tektaş, Ahmet Özdemir, İbrahim Erbatur, Mehmet Sıddık Yıldız, Übeydullah Aydın, Sabri Yıldız, Ahmet Melik, Mehmet Nuri Sarmaşık, Kasım Kahraman, Mehmet Yıldız, Ferruh Kurtcebe Ozaner, Abdüsselam Basutçu, Mehmet Şirin Baltaş, İrfan Bozgil, Ahmet Eren, Hikmet Basutçu, Necmettin Şad, Abdullah Begik, Ahmet Suat Yıldırım, İbrahim Babaoğlu, Mehmet Emin Değer, Halil Bülbül, Abdülkadir Özişıklar, Nadir Yektaş (17).

Di îdeanameyên dadgirên kolonyalîst yên dewleta Tirkîyê de, dişa neteweyê Kurd di hate înkarkirin û ew weke Tirk di hate qebûlkirin. Yanî, siyaseta nîjadperest ya dewletê careka din di hate dubare kirin. Dadgirên dewletê di vî warî de, siyaseta resmî ya şovenîst weha dianîn zimên:

“İro, heger em ji nêzik ve li ser hûr bibin, wê ne rast be ku em zimanê komançî-Kurdî yê ku ew qas tevlihev û nayê fêmkirin, weke zimanê neteweyekiye biwesifîne. Zimanê Kurdî di eslê xwe de, ne zimanê neteweyekî ku di dîrokê de heye. Ji xwe, êdî ev jî hatiye îspat kirin ku Kurd bi esl û fêslê xwe ji nîjada Tirkan tînin. Li gor ku zimanê eslî yê Tirkan tirkî ye, we gavê derdikeve holê ku zimanê hemnîjadê me Kurdan jî ji tirkî pê ve ne tu zimanekî din e. Weke ku beriya niha jî me gotibû, ev ziman di rastiya xwe de zimanekî taybetî ye ku ji civandina tirkî û piştî wê ji gelek zi-

manên milletên din pêkhatiye. Di encamên lêkolînên zimannas û zanyarên sed-sala 20-an de derketiye holê ku bapîrên Tirkên me yên çiyayî Halti-Hororto di dema Asûran de bi zimanê tirkî dipeyivîn.

Di tu dema dîrokê de, li wîlayetên me yên Rojhilatê koçkîrineke ku rûniştîyên îro weke pêmayî û ufare bihêlin çênebûye. Li ser rûyê dinyê, bi serê xwe nîjadekî biyanî yê bi navê Kurd jî tuneye. Kurd ne hew hemwelatîyê me ne, herweha ew hemnîjadê me ne jî...” (18).

Têbinî û çavkanî

(14) Dr. İbrahim Etem Gürsel, b.n.d, r. 96.

Tarîx, amadekar, hejmara beşdarî û kesên ku di mitîngên Diyarbekir, Hilwan, Varto, Swêrek û Liceyê de axaftin kirine, li gor agahdariyên îdeanameya dadgirên doza DDKO hatine nivîsandin. Ji bo dirêjayiya behsa van mitîngan binêre: DDKO Dava Dosyasî, r. 32,33, 575,576,588. Dr. İbrahim Etem Gürsel, b.n.d, r. 96-99.

(15) Ji bona tevayîya vê raporê, binêre: DDKO Dava Dosyasî, r.597-603.

(16) Endamek ji komîteya karker ya di kongreya duyem ya DDKO ya Stenbolê de hatiye hilbijartin, nehate bîra hevalê Eyyüp Alacabey.

(17) Ji bo vê behsê, binêre: Vedat Şadillî, b.n.d, r. 279-288.

(18) Ji bo dirêjaya vê behsê, binêre: DDKO Dava Dosyasî, r.15-23.

Dûmahî heye

PENCERE

Nezih Ebû Efes

Neviyê çiyê, Fatih Mûderis

Rojekê ji rojan, dê cihê wan, cihê pir balkêş di hişê me de çêbibe, mebesta min cihê wan pêxwasên hêzdar, koçer û revend û cegerdar û mêrxasên çiyê ne. Çinkî beriya şêst heftê salan şûna ji dayikbûna pêxemberê xweşik ê çiyân "Fatih Mûderis" destnîşankiribûn. Dê di asoyên xwe yê nediya de stêrkeke ciwan daliqînin: stêrka ku di pêşerojê de dê cihê wî yê li bin esmên, nişan bike.

Lê - Ne wek Mecûsiyan - dê zêr û ziv pêşkêşî wî nekin, tenê, dê çarenûsa ku Fatih Mûderis bike qezenckarê nemirî û payedariyê diyarî wî bikin, nemir û payedarên ku li seranserî jiyana xwe ji dêvla me ra hiştine xaç û ji bo me; ji bo xweşikbûnê, bêzar û hejar dibin.

Pêxwas û rêbirrên ku serê çiyân û şevistan û zilam li ber hêzdarî û stiranên xwe tewandibûn, dikaribûn -di kêlîka çirûsîna ronahiyeke nediya de helbestvanan û Xwedayan û pêxemberan biafirînin. Fatih Mûderis jî, ji sedîsed, pêxemberê wan bû, pêxemberêkî hêjayî hêvî û ûmîdan e.

Fatih Mûderis li tenîştî me ye. Bi êş; li renckêşana giyanên me temaşe dike, li jêr zordestiya şermezar a pîrozmendîya xwe û tarîtiya zorbaz a dema xwe, vêdikeve. Vêdikeve; ne wek wê mûma ku li perestgehê yan jî li koşeyê nimêjê dihêle, na, lê wek kela ji ronahiye ya di odeya xewa Xwedakî evînbaz de, bi ser bêdengî û lawaziyê de diçime, wek giyanekî nefsbîçûk berz dibe. Dibêjim: Nefsbîçûk, çinkî xweş dizanim ku ev nefsbîçûkî ya zilamekî hêjayî payedariyê ye. Ji ber ku hunermendê pîs- çinkî sewiyeta pîstîtiya xwe dinase - xwe diparêze da ku hergav nefsbîçûk diyar bibe, lê li vir, nefsbîçûkiya wî di dil de ye.. çinkî ew nişan e; nişana cegerdariya giyan û aqil bi hev re ye: Ew mêrdewan e; mêrdewana lihevhatî û bilind a ku ber bi esman ve hildiperike.

Eger Fatih Mûderis yek ji pêxemberên me be - ji xwe bi rastî jî wilo ye - wî bi xwe tu carî nameyêke an pirtûkeke nimêjê yan jî nexşeya ku cihê xwedê şanî me bike, pêşkêş me nekiriye.. Tenê xweşiya ku em dê çawan ji spehîbûnê hez bikin, çawan em dê nixx û buhayê spehîbûnê di vê tevliheviya ku giyanê gerdûn tar û mar dike, binasin, spehîtî bûyer e, dastan e, name ye. Spehîtî jî, çav û tilî û dilê Fatih Mûderis dikin çav û tilî û dilê pêxemberêkî, pêxemberê ku roja tu ji mêweyên tiliyên wî hez bikî, dê bêt.

Ji çel salî û vir de; ev cadûkarê payedar, berhemên giyanê xwe bi ser me de dirijîne, wek hunermendekî rastînguh nade tu tiştî ji bilî ku spehîbûn bi xwe pîrozmend be.

Anuha bi me re ye, li tenîştî me ye, ISAyekî nû hildiperike zingezîng û xirecira xwe, bi dilsotîne û bi dilovanî û hêviyê di ser dev re diçe.

ISAyekî nû...

Bê gazin hildiperike xaçê xwe mîna ku hilperike werîsê ronahiye.

ISAyekî nû.. Tirsî min ew e ku rojekê bi kotekî em berê xwe bidin behîştê çinkî em evîndar û dildarên Fatih Mûderis in.

Wergêr: Ehmed Huseynî

weşanên nû ▲ weşanên nû

"Pirsa Kurdî di Rojhilata Navîn de"

Ji Dr. Hamid Îsa

Ev kitêb ku dewama doktorayêke lêkolînê ye ji Ealiyê Hamid Mehmûd Îsa ve li Unîversîteya 'Eyn Şems hatiye nivîsîn. Ev berhem li ser dîroka têkoşîn û serhildanên Kurdan ên vê sedsala dawî bi zimanê Erebi hatiye nivîsîn. Nivîskar ji destpêka şerê yekemîn ê cihanê yanî ji destpêka salên 1900'î û vir ve rewşa Kurdan û tekoşîna wan a ji bo azadî û serbixwebûnê ku li gorî wî tê de nişanên neteweyî ên hevdem tene dîtî, digre destê xwe û pê ve tê heyanî salên 1991'ê, piştî dawîya cenga Xelîcê (Kendava) Faris, yan jî piştî serhildana Kurdên başûrê Kurdistanê.

Hamid Îsa di vê pirtûka xwe de rewşa Kurdên herçar beşan, rewşa bizav û tevgerên neteweyî li van herêman, rewşa Kurdên Sovyetê kevn, tevger û xebata navnetewî ji bo doza Kurdî û siyaseta dewlet û welatên cihanê li ser pirsra Kurdî, raxistiye ber çavên xwendevanên Erebi.

Ji bilî tevger û xebata Kurdan a siyasî û tekoşîna wan a leşkerî, nivîskarî rewşa wan a civakî, aborî,

çandî û hejmara nifûsa wan jî di destpêka pirtûkê de diyar kiriye. Di berhemê de gellek çavkaniyên heja ku agahdarî ji wan hatine girtin hene lê pîr mixabin ku di zahfên wan de navê weşanxane û cih û dema weşandinê nehatiye nivîsîn ku bêguman dibe kêmasiyek ji bo vê kitêba heja.

Kitêb di nav weşanên "mektebe Medbûlî" de di sala 1992'an de li Qahîreyê çap bûye. Mixabin ku li ser jiyana nivîskarê kitêbê û li ser berhemên wî yê din agahdariyên piçûk ku em karibîn bidin xwendevanên xwe nînin, lê li gorî ku ji sernameya kitêbê tê zanîn ew li Misrê jiyaye, li wir di Unîversîteya 'Eyn Şems de li Fakulteya Edebiyatê beşa Dîrokê xwendiyê û li wir li ser pirsra Kurdan doktora ya xwe daye.

"Kurdistan di Nav Pêlên Dîrokê de"

Ji Xusro Goranî

Ev berhema heja ya Xusro Goranî bi Erebi ye û li gorî pêşgotina wî ew jî sê cildan pêk hatiye. Cildê pêşî ku bi tenê ew ketiye destê min li ser rewşa Kurdistana û der û dorên wê ye. Dema berî dîrokê ya kevnare yanî ji 10000'ê berî Îsa dest dike heyânî 400'ê piştî Îsa digire. Ew bi awayekî fireh li ser wan gel û qebîlên cihê cihê ku hatine li herêmê ciwar bûne, li wir jiyane yan jî desthilatdarî kirine û mora xwe li dîroka wê deverê xistine radiweste. Nivîskar pêl bi pêl beşên mêtûyê digire destê xwe û rewşa wan gelên wir di wê demê de bi nav û nişan dike û tîne pêş çavên xwendevanên Erebi. Di kitêbê de nîv rûpel ji nivîseke Avesta jî wek nîmûne hatiye girtin. Di dawîya pirtûkê de hinek jêrenot li ser navên cih û gelan û li ser hin termên din hatine nivîsîn, Di pey de jî agahdarî li ser rewşa Kurd û Kurdistanê, parêvekirina wê, rewşa gelheyê (nifûsa) Kurdan di nav welatên dagirker de û sînorê Kurdistanê jî hatine dayin. Di dawîya berhemê

de jî grubên zimanên cihanê û peywendiyên wan hatine nivîsandin.

Xusro Goranî di sala 1960'î de li başûrê Kurdistana li qesabeya Nînewa ya Berderêşê çêbûye, ew di sala 1978'an de gihîştî tevgera rizgarîxwaz a Kurdî û piştê di sala 1980'î de ji bo temamkirina xwendina xwe derbasî Swêdê bûye. Di sala 1988'an de dîplomaya xwe ya karê xebat û aboriya neteweyî sitandiyê û piştê çend kurs jî li ser aboriya şirketan xwendiyê. Di navbera salên 1988 û 1992'yan de li eynî unîversîteyê bi dîrokê ve mijûl bûye û li ser xebitiye.

Pirtûk di sala 1992'an de li Stokholmê hatiye çap kirin lê mixabin ku navê weşanxaneyê tê de tune.

"Into Kurdistan Frontiers Under Fire"

Ji Sheri Laizer

Pirtûka Into Kurdistan Frontiers Under Fire (Li Kurdistanê Sînorên Bin Agir) ji aliyê Sheri Laizer ve bi Îngilîzî hatiye nivîsîn û di sala 1991'ê de bi sernameyêke kurt ji Peter Gabriel û bi pêşgotina dosta Kurdan Helga Graham li New Jersey, USA hatiye çapkirin. Sheri Laizer jî tecrubeyên xwe yê şexsî rewşa wê herêma Turkiyeyê ku nêzî 8-10 milyon Kurd lê dijîn dizane ku hebûna yek bandek ji kilamên Kurdî bi merivekî re li Turkiyeyê dibe sedemê razana 6 mehan yan jî zêdetir di heps û zindanan de.

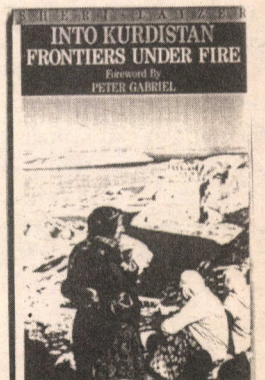
Ew di gerra xwe de rastî çosa pîreke Kurd tê ku cara pêşî televizyonê dibîne û li İstanbulê jî ew konsera dengbêjekî xwedê ne giravî Kurd dibîne û dîsa dibîne ku Kurd jî beşdarî şahîya pîrozbahîya serkeftina Komara Turkiyeyê ya dijî emperyalîstên Ewropa dibin.

Berhem bi xwe bi bakurê Kurdistanê dest pê dike û beşa pêşî jî bi navê "Herêma Derebegî ji Navçeya Qedexekirî" ye. Ya 2'yan li ser rêbirrî, tembûrvanî, dengbêj û polisên xefî (MITê) ye. Piştê ew derbasî ser jiyana gel a civakî dibe û qala bûyer û gotinên li ser cinn û çavlêdanê (nezerê) dike. Herweha ew tê de dîtînen xwe li ser filmê Yol (Rê) û filmçêkerê qe-

dirşînas Yilmaz Güney jî dibêje. Ew karê jinan, rewşa jin û gundên Kurdan ên li çiyân û kilam û baciyan Kurdî yê evîni jî bi awayekî fireh pêşkêşî xwendevanên xwe dike. Ew durûtîya wan ronakbîrên Kurd ku ketine nav der û dorên kultura Tirkî û ji nasnameya Kurdî dîr ketine û wê napejîrînin dibîne û tîne pêş çavên xwendevanên.

Laizer di berhema xwe de li ser rewşa Kurdên perçeyên din jî rawestiyaye, li gellek herêm û bajarên Kurdistana geriyaye, di nav wan de jiyaye û wan tiştên ku bi xwe dîtîye nivîsandiyê.

Sheri Laizer nivîser û lêkolînerê ser filman e ku di nav berhemên wê yê weşandî de bûyerên qewimî, helbest û wêne jî hene. Herweha ew di nav Îndustriya mûsikê de jî xebitiye û li artîstên Kurdan xwedî derketiye.

Amadekar: Emîn Narozî

Newroza te pîroz be

Di navbera mizgîniyên êgir û ewrên ku di tîna bendemanê de xemgîniyê dibarînin, di wê navbera bê navber de. pêtên te hildiperikin tavsorka çiyayên ku di sosret û talanan de diramin. Buhar te ji serî de birîndar e, li ser devê rê, rêça bê vejer, kulîlkên hovane yên hinarkên Helepçeyê destên xwe li rûpelên demê radipelînin û dengê kêlikên matmayî ji sawa axê derdiçe.

Ji ber ku termê xewna te yî kovandar, dengê azadiya yî keserkûr di sawîra birc û kelehên serhişkiya kevnar de, bê xwedî û ser bi xweli mane

Ji ber ku hespên te di cirîda peymanên pûçbûyî de serberdayî, bê cî mane

Ji ber ku ji sûlavên bîncikyayî yên Sersingê hetanî gerdeniya bê morîk mayî ya Botan, ji şîngiriya Mehabadê hetanî qebqeba ne ji dil a kewn,

ji toza sergerm a Amûda şewatan hetanî bêzariya paytextan, hetanî Stokholma ku dê bibe goristana xewrevîniya mişextan, di mehrecana rûreşiya "Welat-kujiyê" de bê serî mane

Ji ber ku sirûd û heyran, lawik û dîlan li ber destê çavsor û zikreşan sêwî mane

Ji ber ku kerî xemgîn e

Ji ber ku girî çarîn e

Ji ber ku mirî bêzar in

Ji ber ku zindî bê par in

Ji ber ku nasname bi agirê me dişewite

Ji ber ku esman bi tîna ezîtiya me me diperpîte

Ji ber ku kenê me di landikê de hatiye kuştin

Ji ber ku çermê me li ser komera bêrûmetiyê hatiye biraştin

Ji ber ku pêşmergeyên te kirine merge

Ji ber ku çiyayên te hiştine bê pencere û dergeh

Ji ber ku te kirine pirseke bê kok û reh

Ji ber ku wicdan wêran bûye

Ji ber ku rastî talan bûye

Ji ber ku xwîna şehîdan arzan bûye

Ji ber ku pêlên axîne bê kenar in

Ji ber ku daristanên çavê te bê çinar in

Ji ber ku dastan zuha dibin

Ji ber ku siwar û xweşmêr buha dibin

Ji ber ku nexşeya te ji ber ronahiyê direve

Ji ber ku ala te di jana rengan dilive

Ji ber ku lerza me ji bejna çiyê hatiye veqetandin

Ji ber ku destmala dayika me bi bêbextî hatiye revandin

Ji ber ku keştiya me bê av û bê melevan e

Ji ber ku pêyva me peyva zimanekî xav e

Ji ber ku te zimanê şevê li ber me dirêjtir kir

Ji ber ku te rûreşiya ebedî ya dîrokê rûreştir kir

Ji ber ku te zixta çavliwêmanê di hişê hingûrê de geştir kir

Ji ber ku te keysa giryanê di reşçavên êvarê de xweştir kir

Ji ber ku te seqema şevên tarawgehê

Tenhatî û reşdiwarên girtîgehê

di hinavên me de diçandin

Ji ber ku te ken û bişirîn û aheng

Bi hezaran xoşewîst û zîlam û leheng

Bêrivan û zerî û çeleng

ji ber hilma me direvandin

Ji ber ku te xencera xwe yî jehrewî di gurçika me de çikandiye

Ji ber ku te babelîska temenê me di qirçeqirça parsûyên singa xwe de hilandiye

Ji ber ku te gernameya van rêçên mirintijî li ber şemala gerdena xwe tewandiye

Newroza te pîroz be!

Ehmed Huseynî

Newroz bû cejna şehîdan...

Destpêka biharê bû, gil û giya bi rengê xwe yê kesê ji erdê bihostek kişiyabû. Gul û beybûn û sosin, sunbul û riha-nan serên xwe di nav dehl û zeviyan de derxistibûn, ji xwezayê re dibişkivîn. Jiyan, ji reng û şewqa wan ra a ku dabû ser tebîetê devvekirî û heyran mabû. Bayê biharê, kulîlkên rengîn xistibûn sohbetêke şêrîn. Bihar bû êdî, Newroz bû; cejna xweristê...

Cih û war li kevirên hûr û gir, li taht û latan teng bûbûn. Suruştê bi biharê re jiyaneke teze, yeke têt û tijî girtibû; hêşmahîyê ji her hêlê ve zor dida dora xwe û ji nav axê dipijiqî, xwe li dora lat û beran dialand, hawîrdor li wan teng dikir.

Dar û beran, kulîlkên rengîn pêşkêşî çavên evîndaran dikirin; der û dora xwe mîna bihiştê dixemilandi. Şalûl û bilbil,

bi dengên xwe yên zîz li ser destpêka biharê û hatîna Newrozê bi eşq û evîn distiran. Sorgul û binefş bi dengê wan jar û mest dibûn, li gora stranan reng diguhertin, geh şîn û geh jî sor, carna jî mîna Cembeliyê Binefşa Narîn piçûk û mezin dibûn.

Quntara çiyê bi destpêka biharê û derketina tavê re reşbelek bûbû. Berf û qeşem ji ber tava biharê diheliyan û avê hêdî hêdî xwe ber bi guhar û newalan ve berdîda. Newalên kûr û bêserî û bêbinî ji ber ava xwezayê dîn û har bûbûn. Li serê hindefên wan newalan cur be cur ber û fêkiyên xwezayê hebûna xwe pêşkêşî mirovatiyê dikirin.

Bihar bû êdî, Newroz bû; cejna jiyane...

Şivanê Kurd pezê xwe li ber quntara çiyê berdabû çêrê û bi dengê bilûra xwe jî hawîrdor şên dikir. Berxên nûzayî li dora şivên kom bûbûn û bêdeng guhdariya wî dikirin. Pezkovî û xezalet, delal xwe ji çiyê berdabûn û ji newalên kûr hilkişiyabûn daku li wê bilûra bi şewat bihisin. Ji dûr ve mîna peykeran, bêhis ew guhdar dikirin. Çivîkên rengîn ji rojhilat û rojava firiyabûn û li ser dara ku şivên pal dabûyê danîbûn; li gor dengê bilûrê çikeçik dikirin.

Gelê bajêr xwe ji bo Newrozê amade dikir. Zarokên piçûk û mezin, cilên rengîn li xwe dikirin, qîzên xama, bi sipehîtiya xwe, bi kil û kildanên xwe, bi cil û fistanên xwe yên neteweyî xortên gihîştî ji hiş dibirin. Xortên ciwan bi dengên xwe yên zîz, kilamên evîne digotin û li ser evîna xwe baciyan diafirandin. Şagirtan li ser dîroka Newrozê şanoyên mûzîkalî amade dikirin. Dê û bav bi hevîyên rizgarî û azadiyê bi kêf û eşq li keç û lawên xwe temaşê dikirin, silav didan jiyaneke nû ya pîroz. Gel li hev dixij-vijî, bi kêf diçû û dihat.

Êdî bihar bû, Newroz, cejna evîne, hatibû...

Neteweyê Kurd, li deşt û çolan, li ser zinar û çiyên, li bakur û li başûr, li rojhilat û li rojava xwe amadeyî cejna xwe ya neteweyî dikir. Kurd bi kêf û eşq dikişiyên kolanan; ji bêbextî û xayîntiyê bêxeber...

Ji nişka ve esman, mîna teyrên har ji balafirên dijmin tije bû. Pêşî ew bilindbûn, hino hino xwe berdan xwarê û nizim bûn, nizim bûn... Gel nedireviya, Newroz bû çawa! Belkî ew jî hatibûn pîroziyê! Nizim bûn, nizim bûn û boom! Herkes reviya, hinek ketin malên xwe, hinek li tirimbîlan siwar bûn ku birevin û hinek jî li ortê mabûn.

Carek din hatin xwe berdan xwarê; nizim bûn, nizim bûn û boom! Booom! Booom!... Pişt re deng hat birrîn; ne his û ne deng, ne axîn û ne oxîn. Toz û dûman ji erdê ji nav ba-

jêr bi jor ve hilkişiya. Herder şewitîbû, herkesî ji bombeyan para xwe girtibû. Pênc hezar can, pênc hezar kal, jin û zarok...

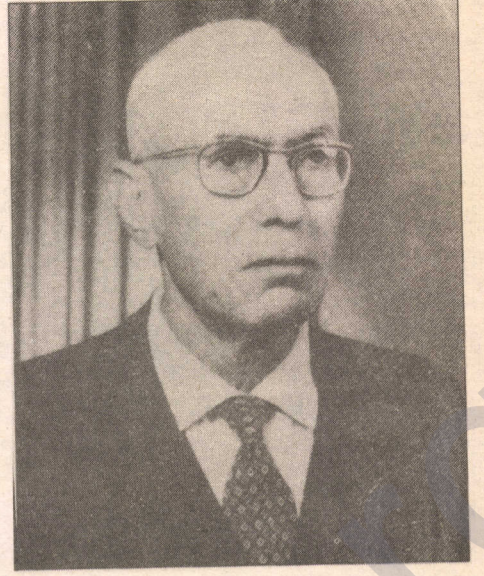
Hêlînê û Aryan li cem kalikê xwe, li gund mêvan bûn. Çaxê vejeriyên bajêr, ne bajar mabû ne jî mala wan. Dûman ji nav bajêr dikişiya; hê jî tesîra çekên kîmyayî mabû. Li dora xwe nihêrîn û li nav kavilan geriyên. Geriyên û geriyên... Dê, bi ser birayê piçûk Şoreş ve dirêj-kişî, ew himêz kiribû. Bav di tirimbêlê de, tevî zarokên din rûniştî sekinîbû. Bê deng û bê pê-jin..

Hêlîn û Aryanî li hev nihêrîn, destên xwe danîn ser dev û pozên xwe û li çiyê xwe rûniştin, pal dan dîwarê wêrankirî. Bêdengî bi çipeçipa dilopên çavan xera bû. Pênc hezar can, pênc hezar Kurd...

Bihar bû êdî, Newroz bû; cejna şehîdan...

Mihemed Dehsîwar

NAMÎ piştî 20 salan zindî dibe

Mele Ehmedê Namî (1906-1975)

Rezo Osê

Samî: "Bi vê bîranînê jî Namî, di demê de zindî dibe.. Zindîkirina wî jî di riya çalakîyên rewşenbîrên Kurd re yên ku Namî yek ji wan bû, rû dide. Erê, berî ku M.E. Namî rîstevan be, nûnerê rewşenbîriya Kurdî bû, nivîskarê kovarên Ronahî û Hawarê bû. Lewra ez xwe şad û bextiyar dibînim ku rewşenbîrên Kurd, xwendevanên Kurdî û nivîskarên wan barê vê bîranînê hilgirtin û ev şev li dar xistin.."

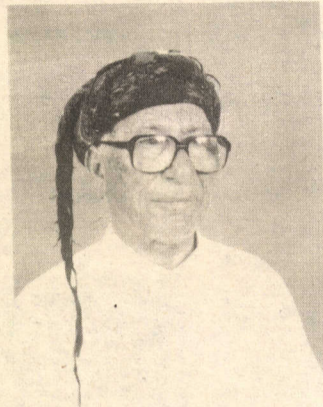
Di 11.12.1995 an de, li bajarê Qamişlo, şeveke rewşenbîrî hate li-darxistin. Ev şev di bîranîna bîst-saliya mirina mele Ehmedê Namî de pêk hat. Pêkhatina wê jî kar û barê rewşenbîran bû, û bi hiş û hunerên wan hate neqîşandin.

Bêhtir ji 150 mêr û jinên Kurd, di vê şevê de, di bin navnîşana "Bila bîranîna Namî bibe simbola rewşenbîriyê" li hev civiyan. Rêvebirina şevê jî barê Ferhadê Çelebî û Tengezarê Marînî bû. Programa şevê bi gotin, helbest, lêkolîn û pêşniyaran têr bû. Di dema lihevkomên de, Namî bi dengê xwe yê melûl mewanên şevê dixistin rewşeke bêdengî. Rewanpakê Mihemed Şexo jî bi awazên xwe sirûdên Namî, bi ser mewanên de diwerandin.

Şeva bîranîna Namî bi sipasiya kurê wî Samî kete çerxa xwe û li dora zîlana gerdûna rewşenbîriya Namî, hêdî hêdî, zivîrî. Di gotina xwe de Samî got: "Bi vê bîranînê jî Namî, di demê de zindî dibe.. Zindîkirina wî jî di riya çalakîyên rewşenbîrên Kurd re yên ku Namî yek ji wan bû, rû dide. Erê, berî ku M.E. Namî rîstevan be, nûnerê rewşenbîriya Kurdî bû, nivîskarê kovarên Ronahî û Hawarê bû. Lewra ez xwe şad û bextiyar dibînim ku rewşenbîrên Kurd, xwendevanên Kurdî û nivîskarên wan barê vê bîranînê hilgirtin û ev şev li dar xistin.."

Piştî vê yekê rewşenbîrên şevê gotin partî neviya Namî, da li ser kurtejiyana kalikê xwe raweste. Hinga, Nîgara Namî dest bi kurtejiyana baypîrê xwe kir, got:

"Namî destnivîsek bi navê 'Çiko li bîrîm' li şûn xwe hiştiye. Gelek bîranînên xwe di vê destnivîsê de diraxe. Wilo ji li ser kurtejiyana xwe radiweste. Tê de dibêje: "Di sala 1906'an de, heyva Gulanê li Gundê Erbetê hatim dinyayê. Pênc pêhesiyên min li wî gundî agahdar bûne. Ango bi bîna gul û sosinan, bi dengê şalû û bilbilan, bi dîtina roja jîndar, bi hingivtina (destana) ebrê dayikeke Kurdî û tamki-

Seydayê Tîrêj

rîna şîrê bustanê wê dayikê tamdar bûne. Paşê, ez bi dergûseke darî ji darên çiyayê Kurdistanê li ser erd û di bin ezmanê wê de, bi destekî Kurdî, hatime hejandin.... di himbêza de û bavê dilovan de, bi delalî hatime xwedîkirin.."

M.E.Namî li gundê Tilşêrê cih digre û dest bi jiyana xwe ya civakî, torevanî û kurdewarî dike. Rola rewşenbîrê Kurd bi giranî, di dema xwe de, dileyize. Têkiliyên rewşenbîrî bi kovarên Ronahî û Hawarê re girê dide. Dibe yek ji dostên nêzik ji rewşenbîrên dema xwe re û di nav wan de mîrê rewşenbîriya Kurî di sedsala 20'an de- Mîr Celadet Bedirxan, wilo jî dikeve kom û komeleyên Kurdewariyê"

Êdî dor gihîşt seydayê Tîrêj, da dergehê beşê hunerî veke û bi helbestekê derbasî gulzara Namî bibe. Helbesta xwe bi sernavê "Bîranîna Seydayê Namî" pêşkêşî kesên şevê dike û gaziya xwe dighîne Namî, got:

Dem û dewra te ya Seyda, tu bigrî xam
[û defter

Bidî ber şîir û helbestan, li meydanê
[her û wer

Çi bêjim ez gelek heyfa min tê li xwîna
[ciwanan

Hazar ax û keser Seyda, ji destê wan ne
[zanan

Seydayê Tîrêj, bi vê germiyê, sê helbest xwendin. Belê, bê çawa gaziya xwe gihand Namî di bîranîna bîst-saliya wî de, wilo ji gaziya xwe gihand Xamî di bîranîna 300 saliya Mem û Zîna wî de... Bihna xwe berda û rê ji xwedîgotinan re vekir. Hinga rêvebirên şevê gotin şiyandin kovara El-Museqqef El- Teqeddûmî, da berpir-

Keça Kurd

siyarê wê gotina xwe bi Erebi pêşkêş bike. Kovar li ser çend çik û çirawîskên jîyan û nivîsandinên Namî radiwestiya. Tê gotin, ku "...Hozanê me, yê gewre M.E.Namî yek ji wan rewşenbîran e ku li zengilê şiyarî û xwenasiyê dan û beraberî vedana gêlîti û jariyê radiwestan. Wilo jî doza xwendin û zanîne, weku baştirin rê ji bo azadî û serfiraziyê, kirin.."

Gava Dildarê Mîdî bi wê bejna zirav rabû, kurte pist ket nav beşdarên şevê û çavnehêriya lebt û liva hozanê ciwan kirin. D. Mîdî jî hêviyên wan bi cih anî û helbestek bi navê "Bersiva Seydayê Keleş" pêşkêş kir. Belê, Seydayê Keleş di helbesteke xwe de, li ser jarî, belengazî û mestiya gelê Kurd diraweste. D. Mîdî jî helbesta xwe diyarî Seydayê Keleş dike û bersiva wî dide, dibêje:

Seyda, li te mizgînî ku em dara berû ne
Bahoz li me dide û em ji cih ne leqandin
Qurmê me ji rengê sekihan çû ye di xakê
Lewra, evî bayî ji me yek şax nehejandin

Wilo, dor gihîşt kovara El-Hîwar. Berpirsiyarê wê gotina xwe bi nermî xwend. Tê de erkên rewşenbîrî berçav kir û hêvî kir ku bîranîna Namî bibe jêdara karên hêja di warê pêşvebirina toreya Kurdî de ku bibe potansiyalek ji rewşenbîrên Kurd re, da erkên xwe bi delalî û tîgihîştin bide pêş, da karibe bibe cihê baweriyê di civaka xwe de û desthilatê vekirin û birêvebirina danûstendineke Kurdî-Kurdî û Kurdî-Erebî be.

Rêvebirên şevê anîn bîra mewanên, ku "Namî piştigirê xurt bû ji pîrekan re", da bi van gotinan rê bidin keça Kurd.

Keça Kurd ji dest bi gotara xwe "Hinek

Rezo Osê

bîranînên min di gel Namî" kir. Di gotara xwe de, bi rewanî li ser reng û şeweyên kevnecivatên Kurdewarên dema Namî radiwestiya, da di dawiyê de hin pêşniyaran hêja, di warê pêşketineke rewşenbîrî de, berçav bike.

Vê carê berpirsiyarê kovara Zanîn gotarek bi navê "Şivanê derdan" xwend. Ev gotar di rengê lêkolîneke bibliyografî de pêşkêş bû. Tê de li ser berhemên Namî û nivîsandinên ku li ser wî hatine weşandîndîhat radiwestan. Di dawiyê de helbesta Namî ya bi navê "Diljaniya Haco" xwend. Di vê helbestê de Namî xwe bi "Şivanê derdan" pesin dide.

Wilo, berpirsiyarê kovara Zanîn gotara xwe bi germî bi dawî anî, da rêvebirên şevê helbestvanê bi lept û liv, Salihê Heydo, bînin ser zimên. Êdî S. Heydo bi wê enerjîya xwe şevê germî kir, gava du helbest li pey hev pêşkêş dikirin û hişt ku kesên şevê tev bi malika dawî re bikenin.

Piştî vê vehesandina bi S. Heydo re, gotin gihîşt kovara Pîrsê. Berpirsiyarê kovarê jî gotinek li ser war û qonaxên rewşenbîriya Kurdî xwend. Kêfxweşiya xwe diyar kir ku "Bîranîna Seydayê Namî bû sedema karekî hevbeş ên kovaran. bi hev re..." Û fersenda xwe dît ku wan pêşniyaran kovarê, yên ku di şeva "Rojnameya Kurdî" de hatî berbiçavkirin careke din bîne zimên.

Berpirsiyarê kovara Pîrsê gotina xwe bi dawî anî, da Mehîfûz nêrinekê bi şeweyê gotareke rojnamevanî li ser rewşa nivîsandinên Kurdî û nivîskarên dema îro pêşkêş bike. Mehîfûz, di gotara xwe de li ser pileya nizm di zanîna hin nivîskarên xwedî çap de radiweste û mixabîniya xwe diyar dike ku çapemeniya Kurdî bê kontrolê

rewşenbîrî bi rê ve diçe. Lewra şaşiyên bê ser û ber di warê ziman, rêziman û hevoka Kurdî de peyda dibin. Di dawiya gotara xwe de Mehîfûz çend pêşniyar di vî warî de, anî zimên.

Piştî vê lêkolînê gotin gihaşt kovara Gulîstanê, da berpirssiyarê wê gotineke ne nivîsandî bêje. Di vê kurtegotina xwe de li ser giraniya şevê rawestiya û doza pêkanîna atmosfereke rewşenbîrî kir.

Piştî kurtegotina kovara Gulîstanê bû meydana Seydayê Keleş da helbestekê bi navê " Namî" bixwîne. S. Keleş banga xwe gihand Namî, got;

*Namî, te ji nameya xwe da me
Bi pêş ve dida te hunera me
Îşev te di bîra xwe de tînin
Rewşen te dida her devara me*

Seydayê Keleş bi vê rewaniyê berdeyam kir, tanî gihaşt.

*Lêdan û bi kuştin em diçin hev
Dijmin vemirand find û çira me*

Hinga serê xwe ber bi mêvanên şevê de rakir û got; "Ez bi rengê real li pirs û rewşa Kurdî dinêrim, ne weke D. Mîdî..." û helbesta xwe. Piştî vejyaneke diyar, berdeyam kir tanî bi dawî anî.

Wilo, rêvebirên şevê navê Rezo anî zimên, da lêkolînekê li ser pirtûka Namî "Agirê Sînema Amûdê" pêşkêş bike.

Rezo got: "Ev gotar di sala 1989'an de di kovara Stêr hej. 15'an de bi navê Aro, hatiye weşandin. Sernavê vê lêkolînê jî "Buyerek ji dîroka wenda" ye. Ew bi xwe xwendineke ji pirtûka Namî "Agirê Sînema Amûdê" re ye. Ev agirê ku zimanên xwe avêtin gul û kulîlkên her malê. ew agirê ku bi şûn xwe de bihna biraştina goştê zarokên Kurd, wekû agirê Eleqemşê, di nav rûpelên dîrokê de hişt..."

Piştî ku Rezo bi firehî li ser naveroka pirtûka Namî rawestiya û lêkolîna xwe bi dawî anî, dor gîha Tengazerê Marîni, da şevê bi helbesteke nûjen, bi dawî bîne. Helbesta xwe "Mij" jî diyarî giyanê Namî kir.

Tê de got;

*Şervaniyo
Şûrê ji tirêjên rojê
kete kalanê ewrên ziviztanê
Tê de nûsî.
Sirûdên pêkanîne ne
De lêxe, lêxe...
Siwaro
pilpolikên gemkirî
di şûna simên hespê te de
pîkol dikin..*

*Hozano
Çitîkên nivîsandinê, di destên kop de
li ser rûpelên tarî...
dikin ziqe ziq
aramiya xewê ji çavên
sira bayê sibehê
dîrevînin.*

*De bêje dengbêjo, bêje..
Ji strana xwe sil nebe
Bila stûnên jor bihingirin.
Bila...*

*Li ser xemleysiya şevê
em bimînin pîrseke vekirî...*

Û T. Marîni pîrsa xwe ji beşdar û amedevanên şevê re vekirî hişt.

Piştî vê yekê Ferhadê Çelebî li ser navê kovarên Kurdî, sipasiya mêvanên şeva Namî kir û şev kut kir. □

Pîroznameya Newrozê

Xwişk û birayan
Şevên we roj bin
Û rojên we cejin bin
Û cejnên we bi şadî
Û xweşî û kamîranî bin.
Birayên hêja û dilovan
Bi van çend xwoşwanê jêrî
Cejna we û welat pîroz dikim...

Hersal vî çaxî, cejna we pîroz
Cejna welat e, şadîman newroz

Bi hezara sal, "Kawayê" hinermend
Kirine adet, ev reqs û govend

Sala hezar û neh sed û heftê
Banga serxwebûn, zor bi min xweş tê

Deh û yek adar, cejna azadî
Bîst û yekê wê, newroz û şadî

Bi xêr bê bihar, newroz û adar
Xweş dibe bi wan dilên evîndar

Agirê newroz li "Girê Yara"
Hilbû bi şadî mangê adara

Meyze ke îro, li guhê Laleş
Rûdêmê keçan, mîna gula geş

Qîz û xortên kurd, çeleng û çak in
Bi awaz û deng, wa tim dibakin

Zengilê jînê- newroz, vaye hat
Mujde be welat roja te hilat

Pêşmerge nebez, dara azadî
Av da bi xwîne, bi şad û merdî

Spas û pesin, herdem ji bo wan
Xwîna xwe rihtin li boyî jiyân

Xweşî li deşt û zozan û sûka
Xweşî li kala, xweşî li bûka
Xweşî li zaxa, xweşî li bilbil
Xweşî li baxa, xweşî li sorgul

Xweşî li guhê Pêşder û Hemrîn
Xweşî li pîrê-Megrûn û Sefîn

Bigirî ji Sîwas, ta bi Xaneqîn
Welatê me ye nûber û şêrîn

Deşt û newal û çiya û zozan
Buhiştê "Îrem", bijî Kurdistan

Kangeha Dicle, serkana Firat
Meyze ke Cûdî, paşî Ararat

Jor û jêrê wê, tev bax û bostan
Nabî mîna wê, Siwîs û Libnan

Kanî Gelale, ka Hacî-Umran
Mehbetus-selam, cîgahê şêran

Bijî yekîtî, her bijî xebat
Bijî Partiya Kurdên demoqrat

Bijî pêşmerge, bijîn fedakar
Bijî şoreşa Şêrên namîdar

Pêşmerge bijî bi serfirazî
Lawanê Welat, şehîd û xazî

Bijî Mistefa bi navê Xanî
Qehremanê Kurd bijî Berzanî

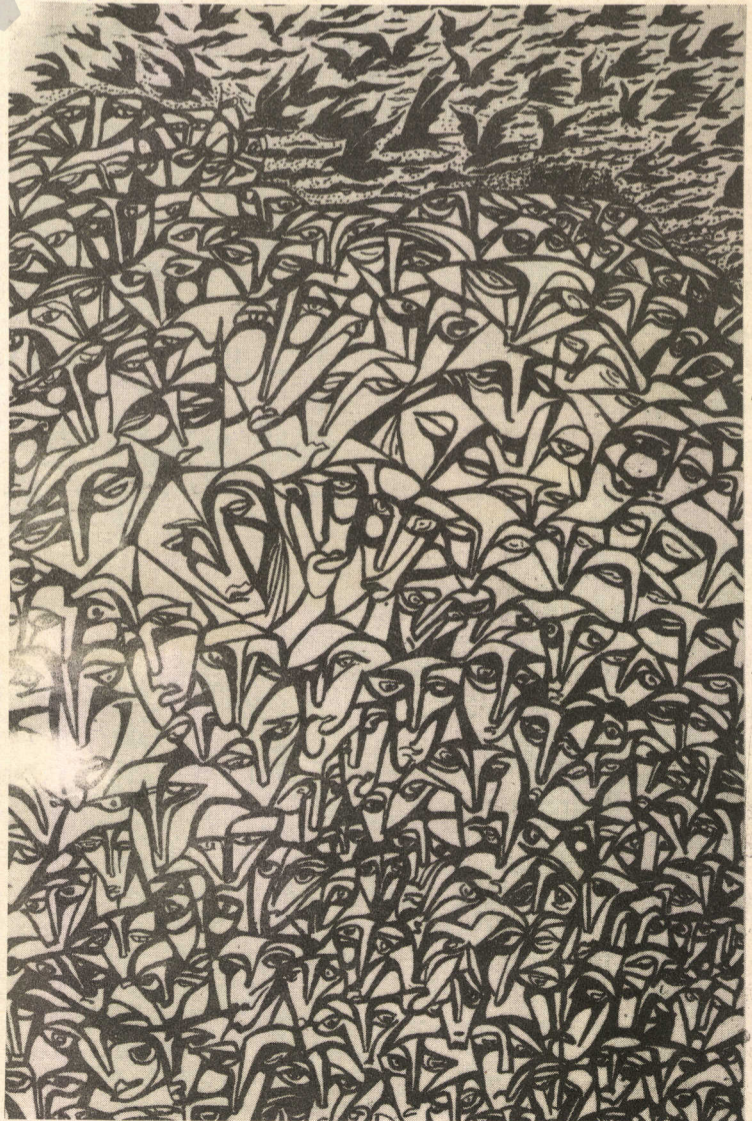
Şoreşa te bû, deng da li cîhan
Lew tiwî îro, serok û rêzan

Her bijî, bijî şoreşgêrê Kurd
Jîndar bû bi te, nav û namê Kurd

Bi hev re bêjin, xwişk û birayan
Bijî bi şadî, Kurd û Kurdistan

Hersal vî çaxî, cejna we pîroz
Cejna welatê-şadîman newroz

Mele Ehmedê Namî

Bi Kirdênda çorşmedê Madenî ya sohbetê -6-

Hydar Diljen

Culêran

— Culêran kam ê?
— Eşqiyay bî.
— Pekî Culêran nameyê dewda înan bî, leqabê înan bî?
— Lêqabê înan bî, eşqiyayê koyan bî, çete bî.
— Nê pêro merdimê pê pî?
— E, qerebalixî bî. Kewtê ra pê 70-80 merdim biyê.
— Nameyê eşirda înan çiçî bî?
— Ez nêzana, Culêran ci rê vanê, herkes sinaseno. Hukmat pêro înan dimi di bî.
— Dewa înan kotî bî?
— Dewa înan? Qijan di vinderdê. Dima eskerî destî şîbî Kungi.
— Kungi nezdiyê Elezîzî ya?
— Tekewler esto ya, Qirnos di, îşte wija di Qijan di mendê.
— Tekewler, seredê doldê Hezarî di?
— E.
— To va “Culêran amebî dewi di keynekê biremnê, keynekerî zî Tirkî nêzanayê”. A mesela senî bî?
— Nê Culêran şiyê kom dewi nan werdê, çimê xo bi namûsdê şarî ya bî. Irz duşmanî bî, pêzevengî bî. Kom keyna rindî kerdê xo çim a, şewî eştê a dewi ser, a keyna berdê. Gula Şeroy berdi, Pemi berdi, Reşî berdi.
— Kamcî dewi ra?
— Gula Şeroy, Sariki ra, dewda Madenî ra; Pemi mahla qarşî ra, xalkeyna pêrdê min a. Reşî dewija ma ya zaten. Nê eşqiyay pîsî bî, namûsîzî bî. Wina nêbiyayê kesî sînayê. Hukmat dim di bî. Verî kamî ki eşqiyey kerdê se, xo xelisna, vatê “o merd o”, nameyê ey vijyayê. Eyna namûsîzey kerdê, şarî nêsinayê.
Culêran ameybî dewda ma, bîbî veyşanî, şîbîy keydê pêrdê min ki non bûrê; Pemi berda, vato “Xalkeyna Îsmailî ya”. Amey wija, piyê min taqîb kerdê. Piyê min vatê “ez o verdê Bihari (Dolê Xezarî) di biya”. Piyê min nêvinderdê, tim şew siba şiyê verdê Bahrî masey.
— Şima dolî rê vanê çiçî?
— Ma vanê dol.
— Piyê min vatê “ez verdê Bihari di biya”, va “min rana dî sax sol di debançey eştî, amey”. Va “çakêtdê min bin di debançe zey zeyirî yo. Çakêtdê min min ra dûrî yo.” Va eynan va teslîm ol!” Va “min va teslîm nêbena.” Va “ti kam ê?” Va “veng çiniyo.” Eyna verî wina deneme kerdê (ceribnayê), hele terseno nêterse- no. Va “xebera min Culêran ra çiniya.” Va:
— Teslîm ol! (Teslîm bi!)
Min va:
— Şima komî yê se veng bikerê, ez çî rê teslîm ba?
Va “min xo eşt çakêtdê xo hetî û

debança ant”. Va “ê wija ra atêş kenê, tiya ra atêş kenê; ama dox- rî min nêzerenê. Berzê min min erzenê”. Va “ez xo kena wija, wija ra kenê teq; ez kena tiya tiya ra vanê teq.” Va “min va anani awradini sî.....”
— Dimilî senî vano?
“Mar û cenerda şima naye, kom ê, veng bikerê, Min rê torinê Kelalî vanê, min ceniya komî rem- naya?”
O nêtersayê. Qetîyan ters û diye nêzanayê, şew-siba. Ufaq tefek, zayif û qawgacî bî, nêtersayê. Va min dî va “ez Xalîte Culêran a.” “Ateş kesmiş kerdî (birnay). Min va “xeyr o, çiçî yo” Ondan sonra ver a min amey va “ti ma ra yê. Ti yîgît ê. Ti bê a ma kû, ma ra biceyri” (bigeyri). Min va “ez kermê jê ûcaxî ya, ez şima ya nêgeyrena.”
— Va ez çiçî ya?
— Kermê jê ûcaxî ya, yanê însa- nê jê ûcaxî ya.
— Yanê ez keyeyên di jew mer- dim a, zewbî birayê min çinî yê?
— E, ez tek merdim a.
Ey dima begenmiş kerdo.
Neyse, biyê veyşanî, ameyê key- dê pêrdê min ki non bûrê. Na ra Reşî û Berfîk a wija nerdiwani ser o niştê ro, xo rê pûç (pûçikî, gêrwey) virazenê. Gogeçî-mogeçî dêzan anê roşenê, eynan ra “gel, gêt” mûsayê.
— Gogeçî, yanê çerçî?
— Yanê ê ki dêzan anê roşenê. Şima dêzey nêdiyê? Verî tim ardê rotê. Sursurî ra ardê rotê.
— Sursurî dewa Madenî ya?
— Nê, nê. Kişta Xarpêti ra ya. Dêzey wija viraştê. Herri ra vi- raştê, qewirmiş kerdê zeydê tux- la. Verî tencirey çinêbî. Verî tikê baqir çêdê (kêdê) kesî di ki bî, vatê ûû... Şarî xo rê dêzey-mêzey girotê, tey çî pewtê. Ê ki dêzey ardê rotê, Tirkî bî. Cenî, keynekê `ezebî şiyê dêzan mêzan bigîrê, “gel, gêt” mûsayê.

“Aşaxikî degil yoxarkî”

Va “ma xo rê wija pûç viraze- nim. Ez cor di ništa ro, Berfîki min ver o.” Va “ma dî amey, sî- leh milan a, şinê keydê Kelalî, keydê pêrdê min.” Va “şinê key- dê Kelalî, ceyray nata ma.” Va “min dî ey jewî va” aşaxikî degil, yoxarkî” û şî zerre. “Yoxarkî”, ez a. Va min va Berfê, to dî va “aşaxikî degil, yoxarkî.”
Burfîki va “çî winî va?” Aşaxî, min rê va.” Va min va nê, yoxarî min rê va.”
— Qey Burfîki zî waştê ay berê?
— Ey çî zona, qey.
— Wexto ki jû şino keynekê wa- zeno, kêfê înan weş beno. Vana qey ez rind a, min wazenê, to nê- wazenê.
— Ey qey winî vato. Vato “la min rê va ha.” Va “yoxarkî, yo-

Ferhengekê Kirdkî-Pehlewî-Kurmanckî -XIII

Malmîsanij

Kirdkî (Zazakî)

Orim (Orrim), Rûm
Orimî
orisipî
orisipîyey, orispênî

P

pa
pabeste, piyabeste
pabestiş, piyabestiş
pabestiyayiş
padîşah, padîşa
padîşahî, padîşayey
pahn, pa'n
pahnî, pa'nî, pa'ney
pak, pank
pakî, pakîye, pakênî
panc
pancês
pancêsîn
pancsey, pansey
par
pardax kerdiş
parêz
parêz
paşna, başneki
pawutene, pawitiş
pawenawox, pawitox
payîz
pejmiriyaş
peme
pemeyin, pemeyên
penîr
perçîn
perde
perey
pergende kerdiş
perî
perr, perrik, pel
perrayiş, firrayiş
pers, persayiş
persayine, persayiş
pes
peskofi
peşm
peşmên, peşmîn
pey, bi, ebe
pey
pey
peyda
peyen, peyin, peynî
pêmitene, peymawitiş
peykanî

Pehlewî (1)

Hrom, Romîk
Hromayîk, Hromîk
rûspîk, rospîk
rûspîkîh, rospîkîh

P

pad, pay, zeng
petvestek, peivestek
petvesten
petvesten
patixşah, patixşay, patexşa
patixşahîh
pehenay, pehen
pehenay, pehnad, pehna
pak, pakîzek
pakîh, pakîzekîh
penc, peñç
panzdeh
panzdehom
pencset
par (2)
perdaxten
pehrêç, pehrêxtakî
pehrêxtar
paşnek
paten, payîten, patûten
pan, ban, pânêk
patêz
marişn, oşmurişn, uşmurişn
pembek
pembekên
penîr
perçîn
perdek
perêr
pergenden
perîk, perîy (3)
perr, perrek, perîk
perîten, fravayişn
pursişn
pursîten
pesê, pesuş, pesvîk
paçen, pazen
peşm
peşmên
pat
pad, pay, pey
pes
peîtak, pêtak
pesên
petmûten
epaçkun

Kurmanckî

Rûm, Romî
Romî, Rûmî
orisipî
orisipîti

P

pê
pêvegîrêdayî
pêve girêdan
pêve hatîngîrêdan
padîşah, padîşa
padîşahî
pehn, pan
pehnî, panî
pak, paqij
pakî, paqijî
pênc
panzdeh
panzdehemîn
pêncsed, pênsed
par
perdax kirin, tamam kirin
parêz
parêzkar, kesê ku xwe ji tiştêkî diparêze
pajne, pehnî, panî
pan, payîn
kesê ku dipê, kesê ku diparêze
payîz
fikirîn
penbû
penbûyîn, penbûyî
pêner
perçîn, dîwar
perde
pêr
pergende kirin, belav kirin
perî
perr, pel
firrîn
pîrs
pîrsîn
pez
pezkûvî
peşm
peşmîn, peşmî
bi
pey, pişt
paşê, piştî, di pey de
peyda
paşîn, dawîn
pîvan, peyîvtin
berpaş, vajî, bervajî

(1) Kelîmeyê Pehlewîkî ki tiya di nusiyayê, mi nê kitabî ra vijnay: Dr. Behram Frewşî, Ferhengê Pehlewî

(2) Pehlewîkî di “par” yeno me’na “demey vijartî, wextê vijartî”.

(3) Pehlewîkî di “perîk û perîy” yenê me’na dêwa maykî (dêwa make).

xarikî.” Ay vato “min rê va”, ay vato “min rê va.” Reşî vato “yo- xarî cor o”, Burfîki vato “nê, yo- xarî cêr o.” Reşî vato va “yo- xarî” cor o, ez cor di ništa ro. Eger to rê bivatê, vatê “aşaxî.” Ay vato, “aşaxî” îşte cor o. Diha behs kerdo, vato “hadîrê ma şîrê çêdê Kal Mistoy.” Kal Misto de- dî ci biyo.
— Çî rê nê eşqiyayan Tirkî vatê. Ma nê Tirkî bî?
— Nê, Tirkî nêbî. Winî kerdê ki keyney nêzanê. Eşqiyay Zazay bî.

Şinê keydê Xal Mistoy, vanê “kalo, aşaxî cor o, yoxarî cor o?” Kalî vato “çiçî?” Vato “aşaxî cor o, yoxarî cor o? Tirkî ney rê se vanê? Kalî vato “Oxil oxil, aşaxî tiya cêr di nişenê ro, yoxarî cor di nişenê ro.” Reşî vato “tu, ez cor di nêbiya.”
— Yanê Reşî qezenc kerdo?
— E. Reşî zaf xaseki bî. Burfîki riyê xo rind bî. Reşî, tewûû! Cayo ki Reşî vîndero Burfîki rê non çiniyo. Burfîki rê nêvato, Re- şî rê vato.
— Burfîki nika çend serrê ya?

— Burfîki merda.
— Ki weş bibiyayê, do nika çend serrê biyayê?
— A zî zey Reşa bî
— Yanê çend serrê?
— Reşî neway qedînayo.
— Neway serrê bî û nameyê ci Burfîki bî? Nika kes hend nama- nê ze Reşî û Burfîki pa nênano.
— Burfîki û Hewiki wayê jûbînî yê. Nûrî û Burfîk a jê pîze biyê. Jê lajek, jê çenek.

Dewamê ci esto

Efsaneda Newrozi ra Ders Girotiş

Haydar DILJÊN

Ma yê Newroza emserî zî di şertandê xeylê giranan di pîroz kenê. Dewletî, şewateyo ki 75 serrî ra ver verdabi welatê ma ya, her ki şî gurr kerd û bi operasyonandê newan a, bi veşnayîşdê dewan a, bi zor a macîrkerdişdê bi milyonan Kurdan a, bi sercikerdişdê gerîlan a, bi zor a korucîkerdişdê Kurdan a no şewat o ewro hewna zî gurrêrî beno.

Na polîtîkaya dewletî a ya parêda gird a butçeda Tirkîye bena. Ecrê na polîtîka, hem Kurdî û hem zî Tirkê feqîr fiqareyê yê ancenê. Çimkî no siyaset, biyo sebebê bêkarey, vayey, veyşaney û feqîrey.

Seserra vîstine rê çar serrî mendê, labirê na dewlete hewna heqê Kurdan ê însaney û millî qebûl nêkerdê. Hewna di mektebandê dewletî di û ê xisûsiyan di bi ziwandê Kurdî wendiş yasax o. Di televizyon di muzîkê Kurdan yasax o. Pêrini ra muhîmêr zî hewna îdentitêyê Kurdan niyameyo qebûlkerdiş. Di protokoldê hukmatdê newî (hukmatê ANAP û DYP) di zî meselada Kurdistanî ser o satirê çiniya. No hukmato newe zî mesela Kurdistanî ze mesela "teror"î vînenê. Bi kilmey a hewna "ê ki Tirkîye di ciwênê pêro Tirkê".

Partî û grûbanê siyasîyanê bînan û bolkiya rewşenbîranê Kurdan ê ki teberdê PKK dirê; nê 16 serrandê peynîyan di, bi awayo ki eynan ra ameyê waştiş, wezîfeyê xo nêkerd. Co ra pratîk di dawa Kurdan biya ze dawayêda mabêndê PKK û dewletî.

Semedê wezîfanê xo bicaniyardîşê partî û grûbandê bînan zaf ê. Labirê goreyê fikirdê min semedo muhîm, hedefê werdî xo ver nayîş û kar û girweyê xo û heyatê kadro û rêberandê xo goreyê nê hedefandê zaf werdiyan organîzekerdiş o. Na polîtîka bî sebeb ki xeylê kadroy û rêberê grûb û partiyandê bînan giraneyda bardê dawada Kurdistanî bin di pelixiyay û pratîk di meydandê mucadelî ra vijiyay. Ki şîma xo çuşme ra biewniyê, şîma do bi seyan a kesanê winasiyan bîvînê. Kesê wina yê ki "devî ra kewtê labirê hewna hophopda xo ra nêkewtê". Yanê ti çend vajê grûb ya zî partiyê xo kerdê werdî; hetta taynan fek grûb, partî û embazandê xo ra zî verdayo, labirê fek qisandê xo ye gûdan û vengyan ra nêverdayo. Hewna zî na mesela weş fam nêbiya. Heta ki na mesela weş fam nêbo, çend grûbî ya zî partî û bi namedê çiçi ya beno wa bibo, bêrê pê hetî û piya jew bê zî ci ra çiyê nêvijêno. Ki hedefê to perrayîş (firrayîş) bo, gerek ti teyera û pilotî ya peyda kerê. Nê, ki ti traktor û şofêrî ya, hetta ga û citêrî ya peyda kerê, o yeno o mane ki to ne virnayîşdê dinyay ra, ne zî ê welatdê xo ra çiyê fam kerdo. Demewo ki şar o bi satelîtan a alaqedar beno ti yê hewna bi tamîrkerdişdê qerebafîni ya xo xapênê.

Pekî qandê ki kes efsaneya Newrozi ra dersi bigîro, yanê doşî bido pê, mucadele bikero û bi ser kewo, gerek kes se kero?

a. Verê heme çî; partî, grûbî, kadroyê siyasî yê xoser û rewşenbîrê ki teberdê PKK dirê û nêwazenê dekewê binê tesîrdê PKK, labirê wazenê siyaset bikerê, gerek kilawa xo xo ver di ronê û dirûmdê siyasî yê Kurdistanî û weziyetdê xo ser o xorî xorî bifikiriyê û xo newe ra organîze bikerê. Ê ki şenê piya partiyên di bigirweyê wa bigirweyê, ê ki nêşenê piya partiyên di bigirweyê wa xo rê partîna virazê û bi ê bînan a dostey û îttifaq bikerê. Tabî, ne ki tenya bibê jew ya zî partî virazê, gerek çiyê ki vanê bi ca biyarê. Ki bi ca niyarê fina beno zey verî.

b. PKK miyan di grûbê Kurdandê bînan rê û Kurdandê bînan miyan di zî grûbê PKK rê dişmeney kena. Mentiqê nê wirna kiştan zî zey pê yo û wirna kiştî zî zîrar danê meselada Kurdan ro. Nê wirna grûban ra tayn, îflah nêbenê û gerek nê bêrê îzole û teşîrkerdiş. Tayn Kurdê ki dewlete zafêrî dişmeneya PKK kenê û tayn PKK'yîyê ki dişmeneya tayn Kurdandê bînan kenê, wa rind bizanê, ki wazenê welatperwer bîmanê ganî (gerek) xo xeyalandê pawitişdê qediyayîşdê pê ra fek veradê. Ki fek nêveradê, ê xeyalî do eyna berê cayêdo zaf xirab.

Ganî (gerek) heme Kurdê welatperwerî îqna bê ki mesela Kurdistanî ne bê PKK hel bena ne zî bê Kurdandê bînan.

c. Heme partiyê Kurdan, rewşenbîrê Kurdan, PKK û dezgehê bîni yê Kurdan vera dişmenî mecbûrê ê ki piya îttifaq bikerê. Ki wina nêbo, ewro PKK û meştî zî belkî partiyê bîni çend quwetin benê wa bibê, serkewtiş ya zî qedê dewletî û partiyanê ci biyayîş mumkun niyo. Ma pêrini hem teber di û hem zî zere di tesîrê îttifaqdê weçînayîşdê (seçîmê) 24'dê mengda 12'î ya serrda 1995'î di. Nê weçînayîşî hem moralê şarê ma weş kerd û hem zî dawa Kurdan vêşêrî meşrû kerdî. Ma ganî nê îttifaqî ra ders bigîrê.

Ez hêvî kena ki di Newrozdê 96'î di, pêro Kurdê welatperwerî, na raştey di mezg û zerrîda xo di bi ca bikerê. Ki wina bo, ma do efsaneda Kaway ra ders bigîrê û iqtîdarê Dehakandê ewroyênan orte ra wedarê û êrdê bawik û kalikandê xo ser o çareakerde bigeyrê. Ki wina nêbo, ma do hewna zaf heqandê xo pêrinan ra bêpare bê û lingandê şarî bin di bîmanê. Bi hêvîya ki ma layiqê qehremaneyda Kaway û şardê Medya bê, wa Newroza şîma pîroz bo!

Newroza şîma pîroz bo!

Emser jî Kurdî heme cadê dinyay di roşanê xwi yê neteweyî bi şahey a pîroz kenê. Labelê milêta ma Kurdistanê Vakurî di emser jî Newrozi zilm û tahda bin di ravêrnena. Herçendi ki dewletî Newrozi kerda rojênda resmî jî, a nêverdana ki

Kurdî Newroza xwi zey xwi pîroz bikerê. Gorey înan Newrozi roşanê Tirkan o verên o. Bi hêvîya ki ma Newroza xwi gorey xwi û welatdê xwi di bê ters û bê zilm pîroz bikerê, wa Newroza şîma pîroz bo!

Hukmato newe viraziya

Pêlekdê înan di Kurdî çiniyê

Rojê 3.3.1996 di serekê ANAP Mesut Yılmaz û sereka DYP Tansu Çillerî îlan kerdî ki înan qandê hukmatê newî pê kerd o. Bi viraziya yê hukmatî Tirkîye krîzê hukmatî ra reyê. Labelê ê do mesela Kurdan ra senî bireyê, no xusus di çî-

yondê newe pêlekdê înan di çiniyo.

Protokoldê hurdina partiyên ê qandê hukmatê newî di behsê Kurdan çiniyo, labelê mesela terorî esta û ê vanê ma do hewna bi şîddet şîrê terorî ser di. Helbet teroro ki ê behs kenê mesela Kurdan a.

Cayê "faîlî mechûlan" vinîbiyayey gînê

No çend serrî bi ki Kurdistan di pêla cînayetanê "faîlî mechûlan" berz bîbi û roj çinêbi ki Kurdê welatperwerî bi destê "kesanê nêşinasnayan" nêrê kiştene.

No demên o ki no uslûb ameyo virnayîş û no fin xeylê kesî yenê tepîştene û polis an jî eskerî va-

nê "ma ê nêtepiştê". Namê nê kesan jî "kaybolanlar", yanê "vinîbiyayey" ê.

Gorey rapora Komeleya Heqê Merdiman a Diyarbekirî, 1991 ra nata kesê vinîbiyayeyê ê ki namê yê înan resayê Komela 200 kesan vêşêrî yê.

Operasyonê Wesarî

Dewleta Tirkîye, bi ameyîşê wesarî dest bi operasyonanê newan kerd. Nê operasyonan di xeylê dewê qezayanê Sêwasî bi semedê ki ardîmê

terorîstan kenê, amey vengkerdene. Labelê çiyê balkêş o yo ki nê dewê ki ameyê vengkerdene dewê Elewîyanê Kurdan ê.